

Åpent rom i et lukket samfunn

En kvalitativ studie av de ansattes erfaringer ved samtaletilbudet 13-20 under
koronapandemien

Marie Skjørli

Veileder

Førsteamanuensis II Einar Eidsaa Edland

VID vitenskapelige høyskole

MF vitenskapelig høyskole

AVH5070 Masteroppgave i diakoni (30 ECTS)

Master i diakoni

Mai 2022

Antall ord: 22 512

Forord

Denne oppgaven har blitt skrevet både på Østlandet, Vestlandet, Sørlandet og i Israel. Det har vært et spennende halvår der jeg har fått muligheten til å ta med meg hjemmekontoret hvor jeg har vært. Ulike utsikter fra hjemmekontoret har gjort at jeg har fått nye impulser og ny energi til å jobbe fokusert med oppgaven.

Jeg vil starte med å takke de fem informantene som jeg fikk intervju, takk for at dere delte deres erfaringer ærlig og åpent til meg. Det var kun hyggelige møter, og dere gjorde det spennende for meg å skrive master. I tillegg forsterket dere min interesse for ungdomsdiakoni.

Jeg vil takke min veileder Einar Eidsaa Edland som har gitt meg god og konstruktiv tilbakemelding. Takk for alle hyggelige zoom veiledninger og for at du har svart på mail på alle tider av døgnet. Jeg vil også takke min trofaste, støttende og blide medstudent Anabel. Å kunne ha deg å prate med har gjort at jeg ikke har kjent meg alene i masterskrivingen.

Tusen takk til min venninne Anna som stilte til prøveintervju, og mine venninner Hilde og Benedicte for gjennomlesing og tilbakemeldinger. Til slutt vil jeg også takke min forlovede som har gitt meg tid og rom til å konsentrere meg med oppgaven, og oppmuntret meg når det har gått litt trått.

Sammendrag

Studien har tatt utgangspunkt i problemstillingen: *Hva kjennetegner de ansatte i 13-20 sine erfaringer under koronapandemien?*

Vi har to spesielle år bak oss, plutselig ble friheten tatt bort fra oss og vi ble «redde» for å være i kontakt med for mange mennesker. Det har vært mye usikkerhet, mangel på sosiale sammenkomster, stengte kirker, butikker, og restauranter. Denne oppgaven er en kvalitativ studie som søker en forståelse for ungdommene tilknyttet samtaletilbudet 13-20 sine utfordringer under koronapandemien basert på de ansattes erfaringer. I tillegg søker denne studien hvordan det har vært å være et diakonalt samtaletilbud for ungdommer under koronapandemien. Gjennom 5 semistrukturerte dybdeintervju har det kommet frem resultater som sier noe om de psykososiale konsekvensene av pandemien som ungdommer har kjent på og hvilke utfordringer de ansatte i 13-20 har stått i under pandemien. Teorien er fokusert på ungdomsdiakoni, sjelesorg for ungdommer og tidligere forskning av koronapandemien noe som passer godt til mine funn i oppgaven. Oppgaven plasserer seg innenfor det diakonale fagfeltet. Gjennom analyse og drøfting dreier funnene mine seg rundt de ansatte ved 13-20 sine erfaringer av å jobbe med ungdommer under koronapandemien.

Funnene viser at de ansatte ved 13-20 har erfart at det ikke er en helt ny problematikk ungdommene har kommet med under koronapandemien, men at problemene har eskalert for mange. Spesielt gjelder dette for de ungdommene som fra før av hadde det veldig vanskelig. Flere ungdommer har også vært mer opptatt av ensomhetsfølelsen. De ansatte i 13-20 ble satt på hjemmekontor og ble «isolert» fra hverandre, noe som utfordret deres motivasjon og pågangsmot. Smittevernrestriksjonene gjorde det vanskelig for dem å være den samtalepartneren de ønsket å være. Deres fleksibilitet og kreativitet gjorde at de likevel klarte å ha kontakt med ungdommer i en tid der mange andre ungdomstilbud ble stengt.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
1.1 Formål og problemstilling.....	1
1.2 Begrepsavklaring.....	2
1.3 Bakgrunn og motivasjon	2
1.4 Faglig plassering	3
1.5 Tidligere forskning.....	4
1.6 Oppgavedesign	6
2 Metode.....	6
2.1 Forskningsdesign og metodisk tilnærming	6
2.2 Kvalitativ forskningsmetode	7
2.2.1 Abduktiv tilnærming	7
2.2.2 Kvalitativt forskningsintervju.....	7
2.3 Utvalg.....	8
2.3.1 Utvalg og utvalgsstrategi.....	8
2.3.2 Rekrutteringsstrategi	8
2.3.3 Presentasjon av informantene.....	9
2.4 Metode for innsamling av intervjumateriale	9
2.4.1 Intervjuguide	9
2.4.2 Lydopptak.....	9
2.4.3 Gjennomføring av intervju	10
2.5 Metode for analyse av materiale	10
2.5.1 Transkribering av intervjuer.....	10
2.5.2 Analyseprosessen	11
2.5.3 Min fremgangsmåte.....	11
2.6 Forskningskvalitet	12

2.6.1 Refleksivitet.....	12
2.6.2 Relevans	13
2.6.3 Validitet.....	13
2.7 Etske perspektiver og NSD	14
3 Teori	15
3.1 Pandemiens psykososiale konsekvenser	15
3.1.1 Ensomhet.....	16
3.1.2 Sosial isolasjon.....	17
3.1.3 Skolepress.....	18
3.1.4 «Flink pike».....	18
3.1.5 Trygg base	19
3.2 Ungdomsdiakoni	20
3.3 Sjelesorg for ungdommer	21
3.3.1 Selvinnsikt og veiledning	22
3.3.2 Relasjonskompetanse	23
3.3.3 Tillit og tilknytningsteori	24
3.3.4 Makt og grenser.....	25
3.3.5 Ikke-verbal lytting	25
4 Analyse.....	26
4.1 Pandemiens påvirkning på ungdommenes liv	26
4.1.1 Eskalerte problemer.....	26
4.1.2 Overlatt til seg selv.....	28
4.1.3 Ekskludert fra vennekohorter	29
4.2 Isolert hjemme.....	30
4.2.1 Fortsatt skolepress	30
4.2.2 Frihet versus sårbarhet.....	31
4.2.3 Utrygg hjemmesituasjon.....	32

4.3 Når ungdommene ikke kommer	33
4.3.1 Utallige avlysninger og færre henvisninger	33
4.3.2 Mer tid til andre oppgaver	34
4.4 Digital hverdag	35
4.4.1 «Alene i jobben»	35
4.4.2 Mer fleksibilitet og kreativitet	36
4.5 Smitteverntiltak	37
4.5.1 Nye måter å samtale på	37
4.5.2 En slags åpen kirke	41
5 Drøfting	42
5.1 Ungdommenes opplevelser av pandemien	42
5.1.2 Forskjellige erfaringer	42
5.1.3 Ny problematikk?	42
5.1.4 Forverring av problemer?	43
5.1.5 Det sosiale tapet	44
5.1.6 Betydningen av en trygg base	46
5.1.7 «Hjemmeskole», fortsatt et evig skolejag?	47
5.2 Nye måter å drive sjelesorg på	49
5.2.1 Samtaler over telefon	49
5.2.2 «Tæring uten næring»	50
5.2.3 Mangel på trygge rom	52
5.2.4 Det diakonale oppdraget	54
6 Konklusjon	57
7 Litteratur	58
8 Vedlegg	62
8.1 Vedlegg 1, Godkjenning NSD	62
8.2 Vedlegg 2, Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	65

8.3 Vedlegg 3, Revidert intervjuguide	68
---	----

1 Innledning

I denne masteroppgaven skal jeg undersøke ungdommers utfordringer under koronapandemien ved hjelp av de ansattes erfaringer ved samtaletilbudet 13-20. I tillegg til dette ønsker jeg å finne ut hvordan de ansatte opplevde å jobbe med sårbare ungdommer under pandemien. Vi har nå vært i en pandemi siden 12.mars 2020, og dette har påvirket oss alle i mindre og større grad. Hverdagen har for mange blitt snudd på hodet grunnet hjemmekontor, hjemmeskole, avlyste fritidsarrangementer, avlyste reiser og karantener blant annet.

1.1 Formål og problemstilling

Formålet med prosjektet er å undersøke de ansatte ved 13-20 sine erfaringer i møte med ungdommer under koronapandemien. Jeg skal gjøre en kvalitativ studie med en hermeneutisk tilnærming. Jeg ønsker å se på hvilke utfordringer de ansatte i 13-20 opplevde at ungdommene stod i under pandemien. I tillegg til dette ønsker jeg å undersøke hvordan de ansatte i 13-20 kunne møte og hjelpe ungdommene under koronapandemien. Dette leder meg til følgende problemstilling:

Hva kjennetegner de ansatte i 13-20 sine erfaringer under koronapandemien?

For å svare på denne problemstillingen har jeg laget to underproblemstillinger:

1) *Hvilke psykososiale utfordringer møtte de ansatte i 13-20 hos ungdommene?*

2) *Hvilke konsekvenser fikk pandemien for de ansattes kontakt med ungdommene?*

Dette skal jeg besvare gjennom å intervju ansatte i 13-20 som har jobbet tett på ungdommer under koronapandemien. 13-20 er et samtaletilbud for alle mellom 13-20 år, og er en del av den norske kirkes diakonale tjeneste (13-20, 2022). Det er et gratis samtaletilbud for alle ungdommer uavhengig av kulturell bakgrunn, livssyn, seksuell identitet og politisk ståsted (13-20, 2022). De ønsker å være medvandrere for ungdommer, dette gjør de ved at samtalene tilpasses ungdommenes behov og ønsker (13-20, 2022). Mariann Solberg Lindtjørn skriver i sin masteravhandling at begrepet sjelesorg er i seg selv en utfordring i møte med sjelesorg med ungdommer (Lindtjørn, 2015, s. 10). I møte med ungdommer bruker ikke 13-20 begrepet

sjelesorg, likevel betegner hun den samtalepraksisen 13-20 har som sjelesorg (Lindtjørn, 2015, s. 10).

1.2 Begrepsavklaring

Det er nødvendig med en begrepsforklaring i forlengelsen av problemstillingen:

Koronapandemien er hittil den siste pågående pandemien. SARS-CoV-2-viruset spredte seg raskt fra Kina til store deler av verden og 12. Mars 2020 erklærte WHO utbruddet som en pandemi (Hauken, 2021, s. 26).

Psykososial er en fellesbetegnelse på sosiale og psykiske forhold som er av betydning for helse og mental fungering. Sosiale forhold handler om barns oppvekstvilkår, forhold på skolen, hjemmeforhold, miljø på arbeidsplassen og så videre. Psykiske forhold handler om personens måte å håndtere disse, emosjonelt og kognitivt (Svartdal, 2020).

Ungdom - I denne oppgaven definerer jeg ungdommer som mennesker mellom 13-20 år siden det er disse samtaletilbudet 13-20 er for.

1.3 Bakgrunn og motivasjon

Jeg var så heldig som fikk være i praksis hos 13-20 høsten 2021 og fikk da vært med i noen samtaler med ungdommer. Jeg synes det var veldig spennende og meningsfullt å være i praksis der og det bidro til at jeg ønsket å undersøke mer om hvilke utfordringer de ansatte i 13-20 opplevde at ungdommene stod i under pandemien og hvordan det var å jobbe med ungdommer under denne perioden. I praksis opplevde jeg også hvordan pandemien påvirket arbeidshverdagen for de ansatte.

Grunnen til at jeg hadde lyst til å skrive om ungdommers utfordringer under koronapandemien er fordi jeg har hjerte for ungdommer. Å skulle vokse opp som ungdom i dag virker vanskelig da man skal “lykkes på alle områder”. Jaget etter å være perfekt, og tanken om at man ikke er god nok vil jeg tro alle kan kjenne seg igjen i som menneske. Restriksjonene som har gjort at ungdommer ikke lenger har vært like frie til å henge med venner og delta på aktiviteter vil jeg tro har preget ungdommene i stor grad. Jeg ønsker også å høre med de ansatte om hvilke utfordringer de har stått i under pandemien, og hvordan de har løst det å jobbe med ungdommer under en spesielt utfordrende periode.

Jeg tenker at det jeg skal undersøke er veldig aktuelt for den tiden vi lever i akkurat nå. Det er utfordrende å være ungdom i den verden vi lever i, og i tillegg har de blitt rammet av en pandemi som har bydd på ulike utfordringer. Hvor mye pandemien har påvirket ungdommene vet vi lite om enda og enda mindre vet vi om hvordan det påvirker ungdommene på lang sikt. Jeg synes derfor dette er et veldig spennende tema å kunne undersøke nærmere.

1.4 Faglig plassering

Oppgaven befinner seg innenfor fagfeltet diakoniforskning med fokus på ungdomsdiakoni og sjelesorg for ungdommer. Det jeg undersøker i denne oppgaven tar utgangspunkt i det diakonale fagfeltet, men tematikken kan også være relevant for andre fagfelt. Erfaringene til de ansatte i 13-20 bidrar til kirkens arbeid med ungdommer, men å kunne forstå hva norske ungdommer har stått i under pandemien kan også være til hjelp i arbeid med ungdommer på tvers av fagfelt. 13-20 er som nevnt tidligere en diakonal tjeneste, og jeg synes derfor det er spennende å se på hvordan diakonien har kommet til uttrykk under koronapandemien.

Nordstokke skriver at kirken ønsker å la kjærlighetens gjerninger få konkret skikkelse gjennom diakonien (Nordstokke, 2002, s. 7). Han skriver videre at diakoni er handling formet av kjærlighet og tro, og konkretisert i møte med mennesker i utsatte livssituasjoner. I 13-20 møter man ulike ungdommer med alle mulige utfordringer. De ønsker å møte alle ungdommer uavhengig av kulturell bakgrunn, livssyn, seksuell identitet og politisk ståsted (13-20). Nordstokke skriver at i Guds øyne er hvert menneske dyrebart og visjonen om det dyrebare mennesket motiverer diakonien til handling (Nordstokke, 2002, s. 7). 13-20 ønsker også å være medvandrer for ungdommer, de beskriver dette ved å gå ved siden av ungdommene og kunne reflektere sammen med dem om ulike muligheter og valg de står i (13-20).

Briså og Lindtjørn har skrevet en artikkel om samtaletilbudet 13-20 og definerer ungdomsdiakoni som diakoni i møte med ungdom (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 9). De skriver at diakoni er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet og kamp for rettferdighet, noe som ikke retter seg mot en spesiell aldersgruppe (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 9). Diakonen har fått et mer sosialetisk ansvar og en bredere funksjon enn tidligere, dette gjør at ungdomsdiakonien ikke bare er en liten del innen diakonien. De påpeker viktigheten av at ungdomsdiakoni er et satsingsområde innen diakonifeltet (Briså & Lindtjørn, 2016, 10).

Prosjektet *Sjelesorg og felleskapsbyggende arbeid blant ungdom* (SOFA) av Stålsett et al. forstår sjelesorg som en hjelpende samtale i en kirkelig kontekst (Stålsett et al. 2022, s. 7).

I dette prosjektet kommer det frem at sjelesorg ofte skjer spontant og relatert til kirkelige arenaer for konfirmantarbeid og ungdomsarbeid (Stålsett et al., 2022, s. 18). Funn fra studiene viser sammenhenger mellom konfirmasjonsarbeid og annet kirkelig ungdomsarbeid, og mange ungdommer kjenner tilhørighet til begge deler. Tradisjoner, leirer og ulike stemningsfulle felleskapsopplevelser er viktig, men det som kanskje betyr aller mest for ungdommene er ledere de knytter tillit til. Sjelesørgerne ser denne tilliten som avgjørende for at ungdommer benytter seg av sjelesørgeriske samtaler (Stålsett et al., 2022, s. 18).

Det kommer frem i SOFA prosjektet at det trenger mer forskning på dynamikker i sjelesorgsamtalene og de unges egne opplevelser av praksis. Det er grunn til å anta at sjelesørgere for ungdom vil trenge mer kompetanse til å faglig takle emosjonelt ladete tema som i særlig grad preger sosiale medier der ungdom kommer til ordet (Stålsett, 2022, s. 19). I denne oppgaven vil jeg undersøke for hvordan de ansatte i 13-20 opplevde å være samtalepartnere for ungdommer under en pandemi og nedstenging av landet. Jeg vil se på hvordan de klarte å jobbe mot sin diakonale tjeneste som diakoner i møte med ungdommer.

1.5 Tidligere forskning

Før jeg startet på selve oppgaven gjorde jeg en litteraturgjennomgang for å se på hvilken forskning som har blitt gjort tidligere på temaet «Ungdom og sjelesorg» og «Pandemi», i tillegg så jeg på hva som hadde ble skrevet om samtaletilbudet 13-20 fra før. Det har blitt skrevet flere gode artikler på sjelesorg og ungdom, og noen masteroppgaver med empirisk forskning på ungdom og sjelesorg tilknyttet samtaletilbudet 13-20. Det er også blitt gjort noe forskning på hvordan koronapandemien har påvirket ungdommer, og hvordan det har vært å drive samtaleterapi på nett under koronapandemien. Siden koronapandemien fortsatt ligger oss nært, er det fortsatt begrenset hvor mye forskning det er på temaet. Jeg kunne ikke finne noe forskning på hvordan koronapandemien har påvirket sjelesorg for ungdommer og håper derfor at min oppgave vil kunne bidra med kunnskap på dette området.

En rapport fra NOVA, velferdsinstituttet tilknyttet Oslo Met beskriver ungdommers tilfredshet med livet under koronanedstengingen (Eriksen & Davan, 2020, s. 3). Rapporten

Tap og tillit – ungdoms livstilfredshet og samfunnsdeltagelse under pandemien viser at tap og savn på den ene siden og tillit til de svært inngripende tiltakene på den andre siden var det livene til ungdommene dreide seg om under koronanedstengingen (Eriksen & Davan, 2020, s. 49). Samtidig har det også kommet frem at erfaringene av nedstengingen også ga en opplevelse av mestring (Eriksen & Davan, 2020, s. 49). I rapporten kommer det frem at ungdommenes livstilfredshet under koronapandemien hang særlig sammen med skole, venner og familie (Eriksen & Davan, 2020, s. 31). Hvordan ungdommene opplevde mestring av skolearbeidet, tilhørighet til venner og familie avgjorde hvordan ungdommene hadde det under nedstengingen (Eriksen & Davan, 2020, s. 31).

En annen rapport fra NOVA med tittelen: *Hvordan har ungdom, ungdomskultur og ungdomsarbeid blitt påvirket av pandemien?* har undersøkt hvordan koronapandemien og nedstengingen av samfunnet har påvirket norsk ungdom (Bøhler & Huang, 2021, s. 40). Det kommer frem i denne studien at pandemien og nedstengingen har hatt veldig heterogene effekter på ungdom, og at det derfor er et behov for mer systematisk empirisk forskning på hvordan ulike grupper ungdommer ble påvirket forskjellig (Bøhler & Huang, 2021, s. 40).

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress skisserte et dokument om de psykososiale konsekvensene av pandemien basert på tidligere forskning av pandemier og epidemier (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 1). De skrev også en rapport som beskriver hvordan ungdommer opplevde våren 2020 (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 3).

Når det gjelder sjelesorg som tar for seg forskning på sjelesorg for ungdommer så har jeg sett på følgende:

Gry Stålsett, Astrid Sandsmark, Elisa Stokka og Lars Johan Danbolt har skrevet artikkelen *Sjelesorg for ungdom fra SOFA til handling* som presenterer prosjektet *Sjelesorg og fellesskapsbyggende arbeid blant ungdom* (SOFA) og funn fra prosjektets tre delstudier (Stålsett et al., 2022, s. 5).

Liv Hilde Myrset Briså skrev en masteravhandling med tittelen: *Gjensidighet og myndiggjøring i ungdomsdiakonal praksis*. Hensikten med denne avhandlingen var å studere

spesialisert ungdomsdiakoni fra et relasjonelt perspektiv, hvor relasjonen mellom den enkelte ungdom og ungdomsdiakonen er i fokus (Briså, 2014, 7).

I Mariann Solberg Lindtjørn sin avhandling: *Er jeg verdig nok?* blir det belyst og drøftet flere aspekter innenfor 3 sentrale sjelesorgfremstillinger. Anerkjennelse er en grunnleggende verdi man stadig kommer tilbake til ut fra ungdomsperspektivet (Lindtjørn, 2015, s. 2).

Briså og Lindtjørn har skrevet artikkelen *Medvandring med ungdom i sårbare livssituasjoner – en teoretisk og empirisk beskrivelse av det ungdomsdiakonale tilbudet 13-20* (Briså og Lindtjørn, 2016, s. 5). De drøfter hvilken oppgave diakonen eller sjelesørgeren har i møte med ungdommer som ikke tror, og hvordan man kan møte ungdommene på sine premisser samtidig som man ivaretar sin diakonale identitet (Briså og Lindtjørn, 2016, s. 5-6).

1.6 Oppgavedesign

Problemstillingen skal besvares ved hjelp av å innhente materiale fra kvalitative intervjuer med 5 unge voksne som er ansatte i 13-20 samtaletilbud. Intervjuene bygges på de ansattes erfaringer ved å være samtalepartnere for ungdommer under koronapandemien. Hvilken metode jeg har brukt utdypes i kapittel 2, i metoddelen. I kapittel 3 presenterer jeg teori som kan belyse datamaterialet, dette vil også bli brukt i drøftingsdelen. I kapittel 4 analyserer jeg funnene jeg har fått gjennom intervjuene. I kapittel 5 skal jeg drøfte funnene i lys av relevant teori. Oppgaven avslutter med en konklusjon der jeg tar opp igjen problemstillingen for å se på hvordan den er blitt besvart.

2 Metode

2.1 Forskningsdesign og metodisk tilnærming

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for oppgavens metodiske forankring. Problemstillingen min handler om å få en større forståelse for hvordan ungdommene tilknyttet 13-20 og de ansatte opplevde koronapandemien. Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode for å svare på problemstillingen, dette gjør jeg ved å intervju ansatte i 13-20. Min metodiske tilnærming tar utgangspunkt i Kirsti Malteruds *Kvalitative metoder for medisin og helsefag*.

Jeg vil ta i bruk en hermeneutisk tilnærming når jeg skal behandle materialene. Krogh skriver at hermeneutikk betyr fortolkningslære eller forståelselære (Krogh, 2014, s. 10). Det vil si at jeg gjennom intervjuene og under analysen vil fortolke det som blir sagt. Mine forkunnskaper og erfaringer vil påvirke hvordan jeg tolker svarene jeg får gjennom intervjuene. Ved at jeg er sykepleier, diakonistudent og har vært i praksis i 13-20 påvirker hvordan jeg tolker svarene jeg får i intervjuene. Dette er viktig å være bevisst over når jeg behandler datamaterialet. Likevel er det nødvendig med en forståelse som ligger til grunn for at forståelsesprosessen settes i gang og at man tilegner seg ny kunnskap (Thomassen, 2006, s. 171).

2.2 Kvalitativ forskningsmetode

Malterud definerer kvalitative metoder som “forskingsstrategier for beskrivelse, analyse og fortolkning av karaktertrekk og egenskaper eller kvaliteter ved fenomenene som skal studeres” (Malterud, 2017, s. 30). Siden jeg skal undersøke hvilke erfaringer de ansatte i 13-20 har etter å ha jobbet tett på ungdommer i koronapandemien vil kvalitativ metode være en god måte å studere dette på. Malterud skriver videre at dersom man ønsker å få vite mer om menneskelige egenskaper som erfaringer, tanker, forventninger, holdninger og opplevelser kan vi bruke kvalitative metoder (Malterud, 2017, s. 31).

2.2.1 Abduktiv tilnærming

Det finnes tre ulike fremgangsmåter i forskningen: deduksjon, abduksjon og induksjon (Johannessen, 2021, s. 30). En deduktiv tilnærming vil si at hypoteser testes ved hjelp av data. Ved en induktiv tilnærming starter man med å samle inn data for å finne frem til generelle mønstre som kan gjøres til generelle begreper eller teorier. Dersom man veksler mellom deduksjon og induksjon for å finne den beste forklaringen på et fenomen kalles det abduksjon (Johannessen, 2021, s. 30). Jeg har i denne oppgaven brukt en abduktiv tilnærming fordi jeg både har hatt noen hypoteser for hvilke utfordringer ungdommene har hatt i koronapandemien, samtidig har jeg samlet data gjennom intervju for å finne frem til teorier.

2.2.2 Kvalitativt forskningsintervju

Kvale og Brinkmann skriver at formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hennes eller hans eget perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42). Strukturen til forskningsintervjuet er likt den dagligdagse samtalen,

men det involverer også en bestemt spørreteknikk og metode (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42). Målet for det kvalitative forskningsintervjuet er ikke kvantifisering, men det søker kvalitativt kunnskap uttrykt i normalt språk (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 47).

Jeg gjennomførte semistrukturerte intervjuer, dette er ifølge Malterud intervjuer med individuelle deltakere (Malterud, 2017, s. 133). Malterud skriver at man gjerne velger individualintervjuer når vi vil gi deltakerne rom og tid til å tenke over erfaringer og overveielser som krever ettertanke og trygghet for å deles (Malterud, 2017, s. 133). Både tid, rom, trygghet og ettertanke opplevde jeg som nødvendig å gi informanten for å kunne svare på spørsmålene jeg stilte.

2.3 Utvalg

2.3.1 Utvalg og utvalgsstrategi

Kuzel og Patton skriver at et strategisk utvalg er sammensatt ut fra en målsetting om at materialet best mulig kan belyse problemstillingen (gjengitt fra Malterud, 2017, s. 58). Siden jeg ønsket å undersøke hvilke utfordringer ungdommer har stått i under koronapandemien tenkte jeg at 13-20 var en god plass for å finne informanter. 13-20 har en unik posisjon der de er tett på ulike ungdommer og treffer ungdommer med forskjellige utfordringer. Noen ungdommer har de fulgt over flere år, samtidig kommer de stadig i kontakt med nye ungdommer.

Når jeg hadde bestemt meg for tema tok jeg en vurdering på hvem i 13-20 som kunne være aktuelle å intervjuer for at jeg skulle få svar på det jeg ville undersøke. Siden jeg avgrensner problemstillingen min til erfaringene hos de ansatte ved 13-20 hadde jeg et begrenset antall jeg kunne spørre om å intervjuer. Ved at jeg hadde vært i praksis i 13-20 og kjenner til arbeidet gjorde det lett for meg å komme i kontakt med dem. Utdanning, kjønn og alder hadde ikke noe å si for hvem jeg valgte å spørre for å delta i intervju. Det som var viktig for meg var å finne informanter som hadde jobbet tett på ungdommer under koronapandemien.

2.3.2 Rekrutteringsstrategi

Det første jeg gjorde ved å få tak i informanter var å høre der jeg var i praksis om de ønsket å stille til intervju. Deretter tok jeg kontakt via telefon med den personen som jeg allerede

kjente fra 13-20 om det var interesse for å stille til intervju hos de ansatte der. Jeg hadde da 5 informanter som var interessert i å stille til intervju. Etter å ha fått godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD) til lagring av aktuell datainnsamling fant jeg mailadressen til hver enkelt på nettsiden til 13-20 og sendte dem informasjonsskriv om deltakelse. I informasjonsskrivet beskrev jeg formålet med prosjektet, hva det innebar å delta, personvern og deltakers rettigheter.

2.3.3 Presentasjon av informantene

Utvalget består av fem ansatte i 13-20 fra forskjellige 13-20 avdelinger. De har ulike utdanningsbakgrunner, men har alle noen års erfaring med å jobbe samtaletilbudet 13-20.

2.4 Metode for innsamling av intervjumateriale

2.4.1 Intervjuguide

Det ble laget en intervjuguide for å strukturere intervjuforløpet. I intervjuguiden stod spørsmålene jeg skulle stille, men rekkefølgen på spørsmålene endret seg noe underveis i intervjuene. Malterud skriver at intervjuguiden bør revideres underveis (Malterud, 2017, s. 134). Jeg endret på formuleringen av spørsmålene underveis og det var også et spørsmål jeg tok bort, da det gikk igjen i et annet spørsmål.

Når jeg laget intervjuguiden tok jeg utgangspunkt i hvordan jeg kunne få svar på problemstillingen min, som Malterud skriver så er formålet med intervjuguiden å få vite noe man ikke visste fra før eller å gjennomføre en samtale som skal åpne opp for nye spørsmål rundt problemstillingen (Malterud, 2017, s. 133). Dette opplevde jeg kom veldig naturlig under intervjuene. Selv om jeg fulgte samme intervjuguide for hvert intervju ble intervjuene forskjellige, Malterud skriver at det verken er ønskelig eller nødvendig å standardisere intervjusituasjonen i kvalitative studier (Malterud, 2017, s. 134). Dette opplevde jeg bidro til mer berikende og spennende data.

2.4.2 Lydopptak

Det ble brukt lydopptak under intervjuene. Å skulle huske alt som blir sagt er umulig, lydopptak er derfor et godt hjelpemiddel til å dokumentere intervjuene på (Johannessen, 2021,

s. 118). Kvaliteten på lydopptakene var veldig gode noe som gjorde det lett for meg å høre hva informantene sa da jeg skulle transkribere teksten.

I tillegg til å bruke lydopptak, skrev jeg litt notater, men jeg var mer opptatt av å lytte så godt jeg kunne. Johannessen skriver at det er viktig at forskeren ikke slutter å lytte selv om man gjør lydopptak av intervjuene i tilfelle opptakeren skulle svikte. Er man så uheldig kan det komme godt med å ha vært en god lytter slik at man kan prøve å rekonstruere intervjuet i etterkant (Johannessen, 2021, s. 117). Heldigvis fungerte opptakeren godt.

2.4.3 Gjennomføring av intervju

I forkant av intervjuene gjorde jeg et prøveintervju der jeg fikk testet hvordan det var å stille spørsmålene jeg hadde laget noe som gjorde at jeg reviderte litt på spørsmålene i etterkant av prøveintervjuet. Dette gjorde meg tryggere i å skulle ha intervju med mine informanter. Jeg brukte også lydopptak for å teste hvordan den fungerte og får å vite hvor høyt man måtte snakke.

Intervjuene ble gjennomført over en tidsperiode på 2,5 uke. Jeg planlagte å ha alle intervjuene fysisk, men grunnet sykdom og praktiske hensyn ble et av intervjuene digitalt. De fysiske intervjuene ble holdt i 13-20 sine lokaler, på VID vitenskapelige høyskole og MF vitenskapelig høyskole noe som fungerte veldig fint. Det fungerte også veldig fint å ha intervju digitalt.

2.5 Metode for analyse av materiale

2.5.1 Transkribering av intervjuer

Kvale og Brinkmann skriver at transkribere betyr å transformere. Det vil si å skifte fra en form til en annen, transkripsjoner er oversettelser fra talespråk til skriftspråk (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 205). Haraway, Lock og Strong skriver at selv den mest nøyaktige transkripsjonen kan aldri gi mer enn et avgrenset bilde av det man skal studere og at man ikke må forveksle teksten med “virkeligheten” (gjengitt fra Malterud, 2017, s. 77).

Lapadat og Lindsay skriver at dersom forskeren ikke er til stede under hendelsen kan ting som blir sagt og gjort under intervjuene bli misforstått, gå tapt eller bli forvrengt. Det er viktig at informantens meninger og erfaringer slik det ble formidlet og oppfattet under intervjuet blir

mest mulig ivaretatt under transkripsjonen (gjengitt fra Malterud, 2017, s. 77). Jeg valgte å transkribere selv siden da forsikret jeg meg om at transkriberingen ble så lik og troverdig som mulig. Dette var veldig viktig for meg under transkripsjonsprosessen. En annen grunn til at jeg valgte å transkribere selv var for å kunne oppdage nye sider ved materialet (Malterud, 2017, s. 80). Jeg opplevde at det var flere ting jeg bemerket meg da jeg transkriberte som jeg ikke husket så godt fra intervjuene.

For å anonymisere mest mulig valgte jeg å transkribere alt til bokmålsform, jeg måtte derfor “oversette” der informantene brukte dialektuttrykk. Selv om jeg oversatte alt til bokmål prøvde jeg å holde meg så nært som mulig til informantens talespråk. Da jeg transkriberte første intervju tok jeg med alle lyder, men jeg fant ut at dette var for tidkrevende og lite hensiktsmessig. Derfor tok jeg ikke med “mm” og “eh” lyder i transkriberingen av de andre intervjuene.

2.5.2 Analyseprosessen

Jeg valgte å bruke systematisk tekstkondensering (STC) som fremgangsmåte for å analysere det kvalitative datamaterialet (Malterud, 2017, s. 97). Grunnen til dette er fordi det er en metode som ble utviklet for å gi nybegynnere en enkel innføring hvordan analyseprosessen kan gjennomføres på en overkommelig og systematisk måte (Malterud, 2017, s. 97).

Ifølge Malterud gjennomføres STC i følgende trinn:

1. Skape et helhetsinntrykk
2. Identifisere meningsdannende enheter
3. Abstrahere innholdet i hver enkelt meningsdannende enhet
4. Sammenfatte betydningen av dette (gjengitt fra Malterud, 2017, s. 98).

2.5.3 Min fremgangsmåte

Jeg startet med å lese igjennom materialet mitt for å få et helhetsinntrykk, samtidig noterte jeg meg det jeg syntes var mest interessant. Etter å ha lest alt tenkte jeg på hvilke temaer som kom frem i teksten. Malterud skriver at en viktig forskjell fra STC metoden og andre analysemetoder er at STC metoden lister opp fire til åtte temaer i første omgang istedenfor et stort antall temaer (Malterud, 2017, s. 99). Jeg startet med å liste opp temaer både under ungdommers utfordringer og pandemiens påvirkning av samtaletilbudet 13-20, men det ble

for mange temaer. Jeg jobbet meg frem til færre kategorier som favnet bedre, og satt da igjen med 5 temaer som dannet grunnlaget for kodegruppene.

Etter dette så jeg på materialet på nytt for å finne de meningsbærende enhetene. Malterud skriver at man ved STC ikke ser på hele teksten som meningsbærende enheter, men at man sorterer den teksten som er relevant og irrelevant for problemstillingen (Malterud, 2017, s. 101). Ved hjelp av kodegruppene sorterte jeg de meningsbærende enhetene i teksten, det er dette Malterud kaller koding (Malterud, 2017, s. 101). Dette gjorde jeg helt konkret ved at jeg skrev ut alle transkriberte intervju og markerte det i teksten som var relevant for problemstillingen med ulike farger for hver kodegruppe.

I tredje analysetrinn sorterte jeg materialet inn i subgrupper, dette for å finne hvilke hovedaspekter i kodegruppen som data best kan fortelle om (Malterud, 2017, s. 106). Når jeg jobbet med teksten underveis slo jeg sammen noen av subgruppene, men ble sittende igjen med 2-3 subgrupper for hver kodegruppe. I dette trinnet lagde jeg også et kondensat, et kunstig sitat som Malterud skriver (Malterud, 2017, s. 106). Jeg prøvde da å omsette det konkrete innholdet fra de enkelte meningsbærende enhetene til en mer generell form (Malterud, 2017, s. 107). Jeg lagde et kondensat for hver subgruppe.

Kondensatet som Malterud kaller et arbeidsnotat brukes som utgangspunkt for resultatpresentasjonen i fjerde analysetrinn (Malterud, 2017, s. 107). I fjerde trinn prøvde jeg å sette sammen alle delene av teksten igjen. Ifølge Malterud handler dette trinnet om å skulle skrive en sammenhengende tekst som gir en gyldig beskrivelse av deltakernes stemmer og gir leseren tillit og innsikt. I tillegg til at forskeren tar sitt ansvar som en fortolker (Malterud, 2017, s. 108). Jeg kom frem til følgende resultat kategorier: «Ungdommers konsekvenser av pandemien», «Isolert hjemme», «Når ungdommene ikke kommer», «Digital hverdag» og «Mangel på trygge rom».

2.6 Forskningskvalitet

2.6.1 Refleksivitet

Malterud skriver at refleksivitet handler om forskerens tolkningsramme og forutsetninger (Malterud, 2017, s. 18). En god forsker oppsøker og skaper posisjoner som utfordrer fordommer og kunnskap man har fra tidligere (Malterud, 2017, s. 19).

Jeg hadde noen tanker om hvilke utfordringer ungdommer stod i under koronapandemien, så dette er noe jeg har måtte være bevisst over når jeg har jobbet med studien. Likevel har jeg vært nysgjerrig på om mine tanker stemmer med det som kom fram i intervjuene. I tillegg til mine tanker kommer jeg ikke foruten mine erfaringer og min bakgrunn. Jeg har gjennom studien prøvd å være observant gjennom hele forskningsprosessen. Alle informantene visste at jeg tok mastergrad i diakoni ved VID og MF, noe som kan ha påvirket hvordan informantene svarte på spørsmålene jeg stilte.

2.6.2 Relevans

Relevans handler om hva kunnskapen jeg finner i studien kan brukes til (Malterud, 2017, s. 18). Malterud skriver at målet for kvalitative studier ikke er å gjenta andres funn, men å komme med noe nytt (Malterud, 2017, s. 22). Det vil altså si at min studie skal kunne bidra med ny kunnskap. Etter å ha søkt etter forskning på dette feltet kan jeg se at det finnes del forskning på sjelesorg og ungdom, men lite om sjelesorg og ungdom under koronapandemien. I innledningskapitlet skrev jeg om hvilken forskning som er gjort på feltet og hvordan jeg kan bidra med ny forskning.

2.6.3 Validitet

Malterud skriver at man sjeldent kan si ja eller nei om det man har kommet frem til gjennom studien er sant, men at det er viktigere å ta stilling til hva det er sant om. Det vil altså si hva materialet og metoden gir anledning til å si noe om, hvilken overførbarhet og rekkevidde resultatene har (Malterud, 2017, s. 23).

Validitet handler om i hvilken grad jeg har valgt en metode som egner seg til å gi et gyldig svar på de spørsmålene jeg har stilt (Malterud, 2017, s. 23). Begrunnelsen for mine metodiske grep har jeg gjort rede for tidligere i dette kapitlet. Forskningen min kan si noe om erfaringene hos noen av de ansatte i 13-20 sitter med etter å ha jobbet med ungdommers utfordringer under koronapandemien.

Hvorvidt mine funn kan si noe om virkeligheten kan diskuteres, jeg har gjort en liten studie med 5 informanter. Likevel er det ikke så lite når jeg ser i den sammenheng av å finne ut noe om hvordan de ansatte i 13-20 har opplevd å jobbe med ungdommer under koronapandemien. Jeg har prøvd å få det beste bildet av hvilke erfaringer de ansatte jeg fikk intervjuet sitter igjen med etter pandemien.

2.7 Ethiske perspektiver og NSD

Kvale og Brinkmann skriver at man bør ta hensyn til mulige etiske problemstillinger i hele forløpet i en intervjuundersøkelse (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 97). Dette har jeg prøvd å være bevisst over gjennom hele prosessen. Det er mange hensyn som må tas når man skal intervju, man må hele tiden tenke på hvordan man på best mulig måte kan gjøre informantene komfortable. Kvale og Brinkmann har syv forskningsstadier man bør være observant på hvor etiske problemstillinger kan oppstå: tematisering, planlegging, intervjusituasjon, transkribering, analysing, verifisering og rapportering (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 97). Ethiske problemstillinger kan særlig oppstå når forskningen handler om mennesker slik denne studie gjør. Informantene i denne studie utgjør et begrenset miljø og det er da en risiko for at informantene skal kunne bli gjenkjent gjennom beskrivelser, sitater og historier av andre kollegaer eller andre som kjenner til de som jobber i 13-20.

Informert samtykke betyr at forskningsdeltakerne blir informert om mulige risikoer og fordeler ved å delta i forskningsprosjektet, men også om hovedtrekkene i designen og undersøkelsens overordnede formål (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 104). Denne informasjonen fikk de både skriftlig på informasjonsskrivet i forkant og muntlig før intervjuet. I informasjonsskrivet ville jeg også få fram hvilke rettigheter informantene hadde av innsyn i datamaterialet. I tillegg til dette var det viktig å få fram at det var frivillig og at man når som helst kunne trekke seg. De ble informert om at alt ble anonymisert og at datamaterialet ble slettet så fort masteroppgaven ble godkjent. Målet med dette var at informantene skulle kjenne seg trygge til å kunne delta.

Anonymisering av informantene gjorde jeg ved å kalle dem DI1, DI2, DI3, DI4 og DI5.

3 Teori

I dette kapitlet legger jeg frem teori som omhandler psykososiale konsekvenser av pandemien, sjelesorg for ungdom og relasjonskompetanse. Jeg har valgt denne teorien fordi det er disse temaene jeg synes er aktuelle for å kunne drøfte analysen i lys av teori. Jeg har valgt å bruke noen forskningsrapporter i teoridelen siden dette er forskning som enten støtter opp mine funn eller som utfordrer mine funn, dette synes jeg er interessant å kunne bruke i drøftingsdelen. I tillegg er det nylig gjort forskning på sjelesorg for ungdom, dette er ikke tradisjonell teori, men forskning som er veldig relevant for min oppgave.

3.1 Pandemiens psykososiale konsekvenser

I NOVA rapporten *Tap og tillit – Ungdoms livstilfredshet og samfunnsdeltagelse under pandemien* kommer det frem at ungdommenes tilfredshet under koronapandemien henger særlig sammen med tre elementer: venner, familie og skole (Eriksen & Davan, 2020, s. 47). Ungdommenes opplevelse av tilhørighet til familie og venner, og opplevelse av mestring var det som hadde størst betydning for hvordan ungdommene hadde det under pandemien (Eriksen & Davan, 2020, s. 47). Ungdommene hadde svært ulike erfaringer og er forankret i familiens ressurser, det sosiale båndet til venner og medelever og det sosiale sikkerhetsnettet blant jevnaldrende (Eriksen & Davan, 2020, s. 47).

NOVA rapporten *Hvordan har ungdom, ungdomskultur og ungdomsarbeid blitt påvirket av pandemien?* viser derimot at nedstengningen under koronapandemien har hatt veldig heterogene effekter på ungdom og at det derfor er et behov for mer systematisk empirisk forskning på hvordan ulike grupper ungdom ble påvirket forskjellig (Böhler & Huang, 2021, s. 40). Likevel kommer det frem i studien at noen ungdommer ble påvirket negativt, mens noen ungdommer kom styrket ut av pandemien og lærte mer av hjemmeskole. Noen ungdommer kjente mer på ensomhet og et savn etter fysiske møteplasser (Böhler & Huang, 2021, s. 40).

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress skrev et dokument der de ønsket å skissere de psykososiale konsekvensene av koronapandemien med bakgrunn i forskning som er gjort på tidligere pandemier og epidemier (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 1). De skriver at smitteverntiltakene og pandemien kan medføre særskilte belastninger for personer med psykiske plager (Nasjonalt kunnskapssenter om vold

og traumatisk stress, 2020, s. 5). Også stress og bekymring knyttet til situasjonen vil kunne medføre at de psykiske plagene forverres eller gjøre at nye symptomer dukker opp (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 5). En rapport av *Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress* beskriver hvordan norsk ungdom opplevde våren 2020 (Hafstad & Augusti, 2020, s. 3). Forskningen viser at ungdommer opplevde generelt en svak økning i symptomer på depresjon og angst sammenlignet med året før (Hafstad & Augusti, 2020, s. 63).

3.1.1 Ensomhet

En undersøkelse gjort i Norge under koronapandemien viser at single og personer med psykiske diagnoser var mest rammet av ensomhet under den sosiale nedstengningen under pandemien (Hoffart et al. 2020, s. 2). Resultatene viser at det er en sammenheng mellom ensomhet og symptomer på depresjon og angst (Hoffart et al. 2020, s. 2). Det kommer også frem at de som lettere bekymrer seg hadde større risiko for å bli rammet av ensomhet (Hoffart et al. 2020, s. 2).

Ensomhet er en sinnstilstand, en følelse og en subjektiv opplevelse (Halvorsen, 2005, s. 42). Ensomhet er ikke det samme som å være alene, siden det å være alene handler om hvor mange sosiale kontakter man har, mens ensomhet handler om den følelsen man har om at man er for seg selv (Halvorsen, 2005, s. 42). Følelsen av å være ensom er knyttet til en smertelig lengsel eller et savn etter en eller flere personer, det kan være en ubestemt lengsel etter andre mennesker eller en lengsel etter bestemte personer (Halvorsen, 2005, s. 42).

Alle mennesker har et behov for tilhørighet og tilknytning (Halvorsen, 2005, s. 43). Maslows teori handler nettopp om dette, den vektlegger behovet for kjærlighet og tilhørighet (Halvorsen, 2005, s. 43). I Maslows teori forutsettes det at alle har de samme sosiale behov, men i realiteten er det forskjell på hva slags sosial kontakt den enkelte føler er nødvendig for å bevare andres og egen aktelse ut ifra de ulike sosiale normer i kulturer (Halvorsen, 2005, s. 43).

Kjøs skriver at ensomhet har vært pekt ut som en av våre tids store trusler mot den psykiske og fysiske folkehelse (Kjøs, 2020, s. 12). Det er særlig urovekkende at det er så mange unge som er ensomme. Forskning på sammenhengen mellom helse og ensomhet viser en klar forbindelse mellom det å være mye alene og en økt risiko for tidlig død (Kjøs, 2020, s. 12).

Ensomhet kan være skadelig på lik linje med fysisk inaktivitet, røyking og overvekt ifølge den nyeste oppsummeringen av den internasjonale forskningen på området (Kjøs, 2020, s. 12). I tillegg svekker ensomhet også den generelle evnen til å takle utfordringer i livet og hverdagen (Kjøs, 2020, s. 12).

3.1.2 Sosial isolasjon

Halvorsen skriver at ensomhet forbindes i dagligtale gjerne med en følelse som oppstår som følge av påtvunget sosial isolasjon (Halvorsen, 2005, s. 15). Sosial isolasjon har ingen entydig definisjon, men et felles kjennetegn ved definisjoner som brukes er “mangel på meningsfulle sosiale nettverk” (Halvorsen, 2005, s. 56). Sosial isolasjon kan plasseres mellom ensomhet og alenehet, men Halvorsen skriver at sosial isolasjon er ensomhet uten at man har noe valg (Halvorsen, 2005, s. 56-57). Sosial isolasjon er likevel ikke identisk med ensomhet siden det har både subjektive og objektive elementer. Her handler det både om å føle seg ensom og å ha få sosiale kontakter (Halvorsen, 2005, s. 57). I en norsk undersøkelse om sosial isolasjon (sosial ensomhet) blir sosial isolasjon målt og forstått på to måter: samhandlingshyppighet og grad av nærhet og intimitet. Samhandlingshyppighet vil si personer som bor alene og verken treffer gode venner eller nær familie utenom egen familie så ofte som ukentlig. Mens grad av nærhet og intimitet handler om personer som verken har en fortrolig venn utenfor egen familie, er gift eller samboende (Halvorsen, 2005, s. 57). Mangel på sosial interaksjon og støtte, og ensomhet som følge av karantene og isolasjon kan være en risikofaktor for blant annet de med selvskading og selvmordstanker (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 5).

Bøhler og Huangs studie viser at eksisterende former for ungdomsarbeid ble sterkt påvirket og flere klubber og ungdomshus måtte stenge, dette var imidlertid forskjellig i ulike deler av landet (Bøhler & Huang, 2021, s. 40). Dette hadde primært negative konsekvenser for sårbar ungdom siden disse utgjorde hoveddelen av brukerne på de ulike ungdomshusene (Bøhler & Huang, 2021, s. 41).

I studien kommer det også frem flere ungdomsarbeidere som reagerte proaktivt under nedstengingen og pandemien og utviklet nye tilbud via digitale verktøy (Bøhler & Huang, 2021, s. 42). Dette var positivt for mange, men det var også noen utfordringer knyttet til dette. Både ungdomsarbeidere og ungdommer ble utslitt av å hele tiden være digitale plattformer, og

etter hvert som nedstengningen og pandemien ble løst opp ble det etterlyst et behov for at ungdommer skulle kunne være sammen i ikke-digitale sammenhenger (Bøhler & Huang, 2021, s. 42).

3.1.3 Skolepress

NOVA rapporten *Stress og press blant ungdom* viser at skolesituasjonen til ungdommer er noe av det som er tettest knyttet til ungdommers stressrelaterte psykiske helseplager (Eriksen et al., 2017, s. 7). De viktigste aktørene bak presset er for de fleste ungdommene dem selv og lærerne. Foreldrene er for de fleste ungdommene stort sett støttende, foreldrene hjelper dem blant annet til å senke forventningene til egne prestasjoner (Eriksen et al., 2017, s. 9).

NOVA-forskeren Ingunn Marie Eriksen har videre undersøkt hvordan norske ungdommer opplever skolestress og foreldrepess (Ertzeid, 2020, s. 1). Det kommer frem i denne studien at ungdommer i den økonomiske middelklassen i stor grad peker på foreldrenes press som årsaken til psykiske helseplager og skolestress, mens ungdommene i den kulturelle middelklassen peker på seg selv og sine egne høye forventninger. Det ser ut til at foreldrene i begge gruppene har høye ambisjoner på vegne av ungdommene sine, men at de ikke snakker om det på samme måte (Ertzeid, 2020, s. 1).

Mange ungdommer har opplevd at det har vært faglig umotiverende og arbeidskrevende under nedstengningen, men at det likevel ikke er det faglige som står som det mest alvorlige og gjennomgående ungdommene opplevde under koronanedstengingen (Eriksen og Davan, 2020, s. 47). Det kommer frem at det er det sosiale tapet som kjentes sterkest og sårest for de aller fleste. Hjemmeskole kan fungere i en periode og for noen faktisk bedre, men det sosiale kan ikke erstattes på samme måte (Eriksen & Davan, 2020, s. 47-48).

3.1.4 «Flink pike»

Det finnes store variasjoner i hvordan ungdommer opplever og takler prestasjonspress (Bakken et al., 2018, s. 46). Det er betydelige kjønnsforskjeller i hvordan ungdommer opplever press og stress, jentene opplever press langt mer enn gutter. Andelen på de som ofte

opplever problemer med å takle den totale mengden er tre ganger høyere blant jentene (Bakken et al., 2018, s. 68).

Det har vært en særlig bekymring for «de flinke pikene» i den offentlige debatten (Sletten, 2017, s. 128). De flinke pikene strever stadig på flere arenaer, de er i en generasjon der de har alle muligheter og som stresser seg syke i jaget etter å prestere både i fritidsaktiviteter og på skolen. Samtidig skal de være aktive sosialt, trene og se bra ut (Sletten, 2017, s. 128). «Flink pike» utfordrer gamle sannheter der svak helse ble relatert til ressursfattigdom og andre problemer i hverdagen, «flink pike» oppfattes som en ny type helserisiko som kanskje særlig rammer de ressurssterke (Sletten, 2017, s. 128). Helseplagene er likevel klart størst blant ungdommer i familier med lav sosioøkonomisk status. Dette viser at strukturelle og materielle forhold fortsatt har betydning for ungdommers helse selv om individualiserte krav til prestasjoner på skole og fritidsarenaen sannsynligvis utgjør en helserisiko for unge (Sletten, 2017, s. 145).

3.1.5 Trygg base

NOVA rapporten *Tap og tillitt – Ungdoms livstilfredshet og samfunnsdeltagelse under pandemien* viser at de som hadde det aller verst under nedstengningen var de ungdommene som ikke hadde det godt i familien sin og som manglet en trygg base for å håndtere krisen (Eriksen & Davan, 2020, s. 48). Betydningen av en trygg familie blir understreket av erfaringene til de som ikke hadde det slik, flere ungdommer fant nemlig stor glede i å tilbringe mer tid sammen med familien (Eriksen & Davan, 2020, s. 48).

Fauske skriver at trygghet i familien er forutsetning for en god personlig utvikling (Fauske, 2003, s. 35). Det kommer frem at ni av ti ungdommer rangerer stabilitet og sikkerhet blant det aller viktigste for dem, men det er ikke alle som vokser opp i trygge familier. Likevel er det mange som klarer seg bra, men det er også noen som sliter. At andre voksne bryr seg, har tro på og ser ungdommen er en faktor som kan bety en positiv forskjell for ungdommene. Fauske stiller spørsmålet om vi som kirke i enda større grad kan være slike voksne (Fauske, 2003, s. 35).

3.2 Ungdomsdiakoni

Briså og Lindtjørn har skrevet en artikkel om samtaletilbudet 13-20 og definerer ungdomsdiakoni som diakoni i møte med ungdom (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 9). De skriver at diakoni er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet og kamp for rettferdighet, noe som ikke retter seg mot en spesiell aldersgruppe (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 9). Diakonen har fått et mer sosialetisk ansvar og en bredere funksjon enn tidligere, dette gjør at ungdomsdiakonien ikke bare er en liten del innen diakonien. De påpeker viktigheten av at ungdomsdiakoni er et satsingsområde innen diakonifeltet (Briså & Lindtjørn, 2016, 10).

13-20 legger hovedvekten sin på anerkjennelse som uttrykk for nestekjærlighet i praksis, noe som har sin dypeste rot i evangeliet (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 16). De skriver at alle mennesker trenger å bli akseptert, «sett» og forstått av dem rundt seg. Anerkjennelse innebærer forståelse, lytting, respekt, bekreftelse, aksept og toleranse (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 16). De henviser til Korslien (2009) som skriver at filosofen Axel Honneth bygger sin anerkjennelse teori på at «mennesket ikke er i stand til å bygge sin personlige identitet uten å bli anerkjent.» (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 16).

Briså og Lindtjørn skriver at de bruker medvandringbegrepet som en diakonal metode i møte med ungdommer. Medvandringperspektivet har relevans for både anerkjennelse, myndiggjøring og gjensidighet (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14). Å være medvandrerer forklarer de ved at de ikke går foran ungdommene og hindrer veien, men de går heller ikke bak og dytter. De går ved siden av, blir med på både nedturer og oppturer og diskuterer veivalg underveis (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14). Gjensidighet kommer til uttrykk ved at de velger å stille seg på lik linje med ungdommen og går ved siden av slik at de selv kan bestemme retning og tempo. Anerkjennelse viser dem ved å anerkjenne ungdommens vei istedenfor å presse dem inn på sin egen, og mener at det bare er ungdommen som kan være kartleser i sitt eget liv. Til sist myndiggjøres ungdommen til å gå videre på egen hånd (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14). De blir medvandrerer som følger ungdommene et lite stykke på veien og opplever det som et privilegium å kunne få være med på avgjørende veivalg i ungdommens liv og forhåpentligvis få ledet ut i nye, åpnere landskap (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14).

3.3 Sjelesorg for ungdommer

I prosjektet *Sjelesorg og felleskapsbyggende arbeid blant ungdom* (SOFA) av Stålsett et al. forstås sjelesorg som en hjelpende samtale i en kirkelig kontekst (Stålsett et al. 2022, s. 7).

De skriver at sjelesorgen har sitt utgangspunkt i det hellige som er basis for kirkens sendelse i verden. Sjelesorgen finner sted i et rom som både referer til den sjelesorgsøkendes livserfaringer og til kirken. Sjelesorgens rom er et fortrolighetsrom der folk tar med seg indre uro, smertefulle erfaringer fra sin livssituasjon eller noe de søker klarhet i, i samtale med en som representerer religiøs tro eller kirken (Stålsett et al., 2022, s. 8).

Stålsett et al. skriver at sjelesorg kombinerer tre elementer (Stålsett et al. 2022, s. 8). Stifoss-Hanssen, Grung, Austad & Danbolt skriver at sjelesorg handler for det første om den dialogiske relasjonen som deles mellom samtalepartner og sjelesørger, videre skriver Doehering med bevissthet om asymmetri i makt (gjengitt fra Stålsett et al., 2022, s. 8). Danbolt skriver at for det andre vektlegges den omsorgssøkendes situasjon som er forbundet med åndelig-eksistensielle og psykososiale erfaringer gjerne relatert til valg og dilemmaer i en sosial, verdimeslig og kulturelt pluralistisk hverdag (Stålsett et al., 2022, s. 8). Furniss, Harbsmeier & Raun Iversen skriver videre at for det tredje handler sjelesorg om den spesialiserte sjelesørgerens rolle som en kompetent samtalepartner med kirkelig autorisasjon for sin tjeneste (gjengitt fra Stålsett et al., 2022, s. 8). Stålsett et al. skriver at sjelesorg kan inkludere virkemidler knyttet til troen slik som skriftemål, bønn og anvendelse av sakramentene (Stålsett et al., 2022, s. 8).

Mariann Solberg Lindtjørn skriver i sin master avhandling at begrepet sjelesorg i seg selv er en utfordring i møte med sjelesorg med ungdommer (Lindtjørn, 2015, s. 10). 13-20 bruker ikke sjelesorg begrepet i møte med ungdommer, likevel betegner hun den samtalepraksisen de har i 13-20 som sjelesorg (Lindtjørn, 2015, s. 10). Hun skriver at Grevbo blant annet skriver at konfidenten i en sjelesorg samtale ofte ønsker og forventer at sjelesørgeren skal ta opp tema knyttet til kristendommen, men at dette ikke samsvarer med de ungdommene som kommer til 13-20 (Lindtjørn, 2015, s. 61). Majoriteten av ungdommene i 13-20 er ikke-kristne og uttrykker ingen spesiell forventning om at 13-20 er tilknyttet kirken. Hun skriver at ungdommene derimot søker en plass hvor de kan bli anerkjent (Lindtjørn, 2015, s. 61). Videre

skriver hun at Grevbo sitt medvandringsperspektiv er det som er mest relevant i lys av ungdomsdiakonal samtalepraksis (Lindtjørn, 2015, s. 61).

I studiene i SOFA-prosjektet kommer det frem at sjelesorg ofte skjer spontant og relatert til kirkelige arenaer for konfirmantarbeid og ungdomsarbeid (Stålsett et al., 2022, s. 18). Funn fra studiene viser sammenhenger mellom konfirmasjonsarbeid og annet kirkelig ungdomsarbeid, og at mange ungdommer kjenner tilhørighet til begge deler. Tradisjoner, leirer og ulike stemningsfulle felleskapsopplevelser er viktig, men det som kanskje betyr aller mest for ungdommene er ledere de knytter tillit til. Sjelesørgerne ser denne tilliten som avgjørende for at ungdommer benytter seg av sjelesørgeriske samtaler (Stålsett et al., 2022, s. 18).

Stålsett et al. skriver at sjelesorgtjenesten blir forstått som et lavterskeltilbud for ungdom og oppstår med fleksible rammer i varierende situasjoner (Stålsett et al., 2022, s. 14). Mange ungdommer opplever denne formen for samtale som mer «familiært» enn å gå til psykolog (BUP) eller andre helsetjenester. Dersom sjelesorgen er en profesjonell samtale med en kirkelig yrkesperson kan det bidra til samarbeid mellom kirken og hjelpeinstansene for ungdom i lokalsamfunnet (Stålsett et al., 2022, s. 14). Ensomhet, prestasjonspress, familierelasjoner, tro, mening, gudserfaringer, selvskading, skyld, skam og følelse av tomhet er temaer som ungdommer tar opp i sjelesorgsamtale ifølge SOFA-prosjektet (Stålsett et al., 2022, s. 14). Stålsett et al. skriver at nettopp dette viser hvor nødvendig og viktig det er at ungdommer får tilbud om å komme til sjelesorgsamtale (Stålsett et al., 2022, s. 14).

3.3.1 Selvinnsikt og veiledning

Okkenhaug skriver at det stilles store krav til hva en sjelesørger må forholde seg til (Okkenhaug, 2002, s. 65). Dette gjør at sjelesørgeren må utvide sitt kunnskapsområde, men også være bevisst over hvor grensene for kunnskap og innsikt går. Det betyr at sjelesørgeren ikke involverer seg på en måte som kan være vanskelig å handtere og henviser videre hvis det nødvendig (Okkenhaug, 2002, s. 65).

Sjelesørgere må sette grenser for seg selv og tenke realistisk i forhold til hva man kan hjelpe mennesker med (Okkenhaug, 2002, s. 54). Som sjelesørger ønsker man det gode liv for

konfidentene sine og kan fort bli ambisiøse både på egne og konfidenters vegne. Det er mange sjelesørgere som ikke tar tilstrekkelig hensyn til sine egne grenser i møte med konfidentene, og man streber etter å perfektionere seg (Okkenhaug, 2002, s. 54-55). Okkenhaug skriver at sjelesorgens oppgave handler ofte om å hjelpe mennesker til å forsone seg med sin egen menneskelighet og verdsette sine grenser og seg selv (Okkenhaug, 2002, s. 55).

Skau skriver at den profesjonelle kompetansen innebærer å kunne skille mellom konstruktiv omsorg og destruktiv ansvarsovertakelse, og si nei til sistnevnte (Skau, 2005, s. 38). De som ikke gjør det kan forvolde mer skade enn hjelp i forhold til dem de har å gjøre med og i forhold til seg selv, f.eks. i form av utbrenthet (Skau, 2005, s. 38)

I SOFA prosjektet kommer det også frem at mange av deltakerne verdsatte kollegaer og andre som de kunne dele erfaringer med. De understreker betydningen av veiledning for ungdomssjelesørgere og kollegastøtte (Stålsett et al., 2022, s. 14). Wikstöm og Foskett skriver at veiledning er helt nødvendig som sjelesørgere (gjengitt fra Okkenhaug, 2002, s. 66).

Veiledning hjelper oss til å se oss selv utenfra, og hvordan man reagere når man føler seg presset. Gjennom veiledning kan man også se på hvordan man formidler egne meninger og holdninger, og til hvem og hvordan man gir råd (Okkenhaug, 2002, s. 66).

3.3.2 Relasjonskompetanse

Spurkeland skriver at relasjonskompetanse er evner, ferdigheter, kunnskaper og holdninger som etablerer, reparer, utvikler og vedlikeholder relasjoner mellom mennesker (gjengitt fra Spurkeland & Lysebo, 2021, s. 8). Lorentzen skriver at relasjonskompetansen avspeiles i hvordan den profesjonelle samhandler med den andre slik at han/hun føler seg «fri, umiddelbar og spontan i dialogen» (gjengitt fra Aubert & Bakke, 2008, s. 25).

Aubert og Bakke skriver at man som fagpersoner må forholde oss til «den andres» unike følelser og opplevelser, uten å bli påvirket av vårt eget i en grad som forstyrrer og tar fokuset bort fra brukeren og det samhandlingen dreier seg om (Aubert & Bakke, 2008, s. 27). Den relasjonskompetente fagpersonen streber etter å ta inn over seg det personen er opptatt av, og ønsker å være til stede med hele seg i samtalen (Aubert & Bakke, 2008, s. 27). Utfordringen i

profesjonelt relasjonelt arbeid vil alltid være at «den andre» skal føle seg sett og forstått (Aubert & Bakke, 2008, s. 14).

Psykologen Anne Lise Schibbye drøfter i sin bok om dialektikk, dette fordi den dialektiske relasjonstanken ligger til grunn for de viktigste aspekter ved «selvet i relasjonen» (Schibbye, 2009, s. 38). Hegel bidrar til dialektikken med å utvide vår forståelse av «selvet i relasjonen», det vil altså si vår forståelse av selvet og av relasjoner (Schibbye, 2009, s. 38). For å forstå individet må fokus rettes mot relasjoner og sammenhenger. Vi påvirker hverandre hele tiden i en transaksjonell prosess. Et familiemedlem påvirker ikke bare de andre med sin væremåte, men blir også påvirket av deres respons. Vi observerer alltid den andre i et gjensidig samspill med oss, noe terapeuter må være bevisst over (Schibbye, 2009, s. 38).

Briså og Lindtjørn har skrevet en artikkel om samtaletilbudet 13-20. De skriver at det viktigste man gjør i møte med ungdommer som kommer til samtale i 13-20 er å bygge en relasjon (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 11). 13-20 har fokus på å danne et grunnlag for en trygg relasjon ved å by på seg selv, vise oppriktig åpenhet og nysgjerrighet for den andre. De skriver at en slik relasjon er ikke noe man får til på egen hånd, men at relasjonen bare kan skapes i samarbeid der begge parter er aktivt deltakende (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 11).

3.3.3 Tillit og tilknytningsteori

Eide og Eide skriver at begynnelsen av en profesjonell samtale skal etablere relasjonen, skape trygghet og tillit og klargjøre formålet med samtalen (Eide & Eide, 2017, s. 122). Det skapes en ramme for tilknytning i åpningen og det kan være avgjørende for det videre forløpet (Eide & Eide, 2017, s. 122).

Tilknytningsteori som er utviklet av Bowlby og andre tar utgangspunkt i å ha sterke og trygge bånd til andre er et grunnleggende behov hos ethvert menneske, gjennom hele barndommen, ungdomstiden og frem til tidlig voksen alder (Eide & Eide, 2017, s. 369). Eide og Eide viser til forskning av Salmon og Young at det å møte tilknytningsbehovet er et sentralt aspekt ved god kommunikasjon, spesielt i kriser (Eide & Eide, 2017, s. 57).

Å vise tillit til andre handler om å slippe kontrollen, gi fra seg makt og ta risiko. Dette gjelder både for den som hjelper og den som får hjelp. Det handler altså om å nærme seg noe man ennå ikke vet hvordan vil arte seg (Eide & Eide, 2017, s. 26). Å bli vist tillit kan føre til at

man tar en risiko man selv ikke var forberedt på, fordi å bli vist tillit kan komme overraskende. Ofte er det å vise tillit en mer spontan enn en overveid prosess (Eide & Eide, 2017, s. 26). De skriver videre at det som følger med yrkesrollen er at personer som søker hjelp lettere viser mer av sin sårbarhet enn de ville gjort til en tilfeldig annen person (Eide & Eide, 2017, s. 26). Løken skriver at tillitsforholdet mellom hjelper og bruker er desto viktigere jo mer avmektig og sårbar brukeren føler seg (Løken, 2006, s. 192).

I SOFA prosjektet *Sjelesorg og felleskapsbyggende arbeid blant ungdom* kommer det frem at tilliten som ungdommer knytter til kristne ledere på kirkelige arenaer er avgjørende for om ungdommer benytter seg av tilbudet av sjelesørgeriske samtaler (Stålsett et al. 2022, s. 18).

3.3.4 Makt og grenser

I SOFA prosjektet forteller sjelesørgerne at de opplever at de får tillit fra ungdommer noe som gjør at dette også innebærer et ansvar og reflektert bevissthet rundt makt og grenser (Stålsett et al., 2022, s. 14). Okkenhaug skriver at sjelesørgeren har makt og at det følger mye ansvar med makt (Okkenhaug, 2002, s. 71). Okkenhaug viser til hvor fort sjelesørgere kan utnytte konfidenters sårbarhet, og skriver at sjelesørgeren har ansvar i relasjonen med konfidenten og et ansvar for å ikke utnytte konfidentens sårbarhet. Grenseoverskridende atferd er ødeleggende og uprofesjonelt (Okkenhaug, 2002, s. 70).

Målet for sjelesorgsamtalen vil være å tilstrebe mest mulig symmetri og selvstendighet (Okkenhaug, 2002, s. 60). Likevel vil det alltid være en viss grad av asymmetri i sjelesorgsamtalene fordi den ene ber om den andres hjelp. Asymmetrien varierer med graden av avhengighet og varigheten av relasjonen (Okkenhaug, 2002, s. 60). Okkenhaug viser til hvor lett det er at en sjelesørger som er eldre enn konfidenten kan utnytte situasjonen til sin fordel. I mange tilfeller er sjelesørgeren betydelig mye eldre enn konfidenten noe som skaper enda større grad av asymmetri i relasjonen (Okkenhaug, 2002, s. 70).

3.3.5 Ikke-verbal lytting

I en sjelesørgerisk samtale er det ikke bare ordene som teller. Vi fremtrer for hverandre og gir signaler til hverandre som vi tolker, men vi må være bevisste på at vi kan feiltolke det vi ser og hører (Okkenhaug, 2002, s. 84). En sjelesørger må kunne lytte, men det skal både kjennskap og kunnskap til for å lytte til andre på en god måte (Okkenhaug, 2002, s. 85). At sjelesørgeren har lært seg å lytte til seg selv, sine egne følelsesmessige reaksjoner og til sine

egne forestillinger er også en forutsetning for å kunne være en god lytter (Okkenhaug, 2002, s. 85). Beier og Nerdrum skriver at skal man oppfatte det som skjer «mellomrommet» må man lytte på flere måter, man må lytte til det som blir sagt og når man ikke forstår det som blir sagt må man spørre. Det handler også om å lytte til det som ikke blir sagt, til ulike ikke-verbale signaler og måten det blir sagt på (gjengitt fra Okkenhaug, 2002, s. 85). Det er viktig at sjelesørgeren viser empati ved å leve seg inn i det konfidenten formidler (Okkenhaug, 2002, s. 85).

4 Analyse

I denne delen av oppgaven skal jeg analysere intervjuene av konfidentene. Analysen drives frem av følgende underproblemstillinger:

- 1) *Hvilke psykososiale utfordringer møtte de ansatte i 13-20 hos ungdommene?*
- 2) *Hvilke konsekvenser fikk pandemien for de ansattes kontakt med ungdommene?*

4.1 Pandemiens påvirkning på ungdommenes liv

4.1.1 Eskalerte problemer

Det blir fortalt at pandemien ikke har radikalt endret hvilke temaer ungdommer har ønsket å snakke om. Noen kommer fordi de kjenner på angst og depresjon, andre kommer fordi de har opplevd seksuelt overgrep, noen kjenner på både ytre og indre press, og noen ønsker å snakke om kjønnsidentitet. De ansatte forteller at man aldri vet hva ungdommene kommer med, og at det er veldig variert. De forteller også at de opplever at mange har en misoppfatning om at 13-20 jobber kun med småkriminell ungdom fordi man har hørt at 13-20 tilbyr samtaler for ungdom som er tatt for stjeling. De forklarer at det ikke er én type ungdom som kommer til 13-20, men alle slags ungdommer.

Noen av de ansatte forteller at de opplevde at de som slet med sosial angst og det å forholde seg til andre mennesker, press og stress fikk det vanskeligere under pandemien. «Jeg vil heller si at istedenfor at det er en forskjell så opplever jeg at utfordringene kanskje har eskalert litt» (DI1). Dette svarte en av informantene da jeg spurte om det var noe forskjell på utfordringene ungdommene hadde under pandemien og til vanlig. Det blir fortalt at grunnen til at de med

sosial angst fikk det vanskeligere under pandemien henger sammen med at man ikke har fått muligheten til å kunne utfordre seg på å være blant mennesker. De forteller at pandemien har gjort at man kan trekke seg litt tilbake å få en pause fra disse tingene, men at det ikke løser problemene. De med sosial angst mister muligheten til å for eksempel kunne øve seg på å være blant andre i klasserommet.

Av det som kom fram i intervjuene så opplevde jeg at det var vanskelig for informantene å svare konkret på hvilke utfordringer ungdommene stod i under pandemien. Dette fordi ungdommene de pratet med har veldig mange forskjellige problemstillinger. Slik jeg forstår så har ikke de ansatte i 13-20 opplevd en radikal endring i hva ungdommene ønsker å snakke om. Å kjenne på både ytre og indre press er noe man kjenner på uavhengig av en pandemi. Det samme gjelder problemstillinger knyttet til kjønnsidentitet og seksuelt overgrep. I første omgang kommer det ikke tydelig frem hvilke utfordringer ungdommer hadde under pandemien, men heller at noen utfordringer har blitt større. Likevel opplever jeg at det underveis i intervjuene kommer noen nye utfordringer ungdommer har stått i under pandemien.

Noen av de ansatte forteller at de pratet med en del jenter som var preget av «flink pike syndromet». De var veldig ressurssterke, gjorde det veldig bra på skolen og var veldig aktive med trening og idrett. De kom fra ressurssterke familier og hadde god relasjon til sine foreldre, men de opplevde likevel å kjenne på masse indre uro, angst og press. «Flink pike syndromet» er altså noe jenter fortsatt er rammet av under en pandemi. Slik jeg forstår dette begrepet så er det jenter som utad kan se veldig vellykket ut, men som ikke har det så bra likevel. De gjør alt bra og har gode relasjoner, men de opplever likevel mye indre uro, angst og press. De legger et press på seg selv som gjør at de aldri er gode nok. Man kunne kanskje tenke seg at man ikke kjente like mye på presset på å være flink under en pandemi fordi man ikke har så mange arenaer hvor man må prestere, men det var tydeligvis flere som slet med dette også under pandemien.

Noen av de ansatte forteller at de har opplevd at det har vært en økning av mer alvorlige symptomer på selvskading og spiseforstyrrelser hos ungdommer. De forteller at dette også har økt hos spesialisthelsetjenesten. Som de ansatte sier kan det henge sammen med at man ikke har det så bra. Jeg tenker også at ungdommene kan ha behov for en type kontroll når mye

annet er usikkert. Det blir sagt at de som allerede hadde det vanskelig før pandemien fikk det litt vanskeligere under pandemien. Dette kunne for eksempel være at man var «låst» hjemme i en vanskelig situasjon eller at man fra før av slet med depressive tanker og ble da sittende hjemme alene med disse tankene.

Det kommer også frem i intervjuet at det har vært ungdommer som har vært veldig bekymret for å miste noen av korona og noen har også opplevd å miste besteforeldre. Dette er en konkret følge av pandemien som har skapt bekymringer hos ungdommer.

Noen av de ansatte forteller at de har opplevd at utfordringene under pandemien har endret seg underveis. De forteller at de opplever at følgende av pandemien har gått mer over til slitasje og at flere ungdommer har gradvis blitt brutt ned under pandemien. Pandemien og alle restriksjonene kom brått på, og jeg tror mange opplevde det som en krisesituasjon der man bare måtte forholde seg til reglene og tenke at det snart gikk over. Det vi ikke visste 12.mars 2020 var at det skulle vare i hele 2 år. Så slik noen av de ansatte i 13-20 forteller så har nok korona blitt mer en slitasje der noen ungdommer har blitt mer og mer brutt ned.

Det blir også sagt at ungdommer har vært veldig lei av korona og at det derfor har blitt snakket lite om korona. De ansatte forteller at det kan være at de tingene ungdommene tar opp er indirekte konsekvenser av pandemien, men at de likevel tror at utfordringene ville vært der. Det ungdommene snakker mye om er de relasjonelle utfordringene, enten om det er med jevnaldrende eller i familien. I tillegg til dette handler mange av utfordringene om angst, uro, identitet og selvbilde. Jeg forstår veldig godt at ungdommer er utrolig lei av at korona alltid er et tema, og at de da ønsker å snakke om andre ting når de er hos 13-20. Spørsmålet er om de utfordringene de snakker om likevel ville vært der uten en pandemi eller om det er indirekte konsekvenser av pandemien.

4.1.2 Overlatt til seg selv

Jeg fikk høre flere historier gjennom intervjuene der ungdommer hadde en opplevelse av å være overlatt til seg selv under pandemien. Et alvorlig tilfelle var ei jente som hadde en utrygg hjemmesituasjon og til vanlig et stort hjelpeapparat rundt seg, men som erfarte konsekvensene ved at alt ble stengt ned.

I motsatt grad sånn som den jenta jeg nevnte nå som trenger så innmari kontakt med den omverden der ute for å holde seg selv i sjakk da, og mistet det og ble veldig overlatt til seg selv, så eskalerte jo det til en helt annen retning igjen. (DI5)

Nedstengingen gjorde at hun ble overlatt til seg selv og ikke fikk den hjelpen hun trengte. Hun var også i et destruktivt forhold der kjæresten blant annet oppfordret henne til å slutte med sine faste medisiner. Problemene hennes eskalerte veldig. Hun mistet rytmen i hverdagen fordi hun ikke hadde noe å stå opp til, søvnrytmen ble forstyrret og hun kom seg ikke ut av leiligheten. Det gjorde at hun ble veldig mye sykere. Dette forteller oss hvor viktig den hjelpen noen ungdommer får er. Det blir sagt i intervjuet at dette er et eksempel på hvordan noen ungdommer mister kontrollen når man mister kontakten med omverden. Det kommer frem i intervjuene at lavterskeltilbudet 13-20 ikke ble prioritert til å være åpen under nedstengingen, men at de heldigvis fikk lov til å holde åpent etter hvert fordi det er arbeid med sårbare ungdommer.

Det kommer også frem i intervjuene at mange ungdommer har blitt overlatt til seg selv under pandemien og blitt sittende i sin egen boble. De forteller at det har vært ungdommer som har lurt på om de skal begynne med selvskading og dermed blitt med i et forum på nett hvor folk deler sine erfaringer med det. Slik som noen av de ansatte forteller så har dette vært ekstra sårbart når man ikke lenger blir regulert utenifra.

I intervjuene kommer det frem at det handler mye om den trygge basen for hvordan ungdommene har håndtert pandemien, og at det ikke handler nødvendigvis om hva man får til eller ikke. De ansatte forteller at de ungdommene som har gode omsorgspersoner eller trygge og gode foreldre har et helt annet grunnlag å stå på. Det blir sagt at selv om dette ikke er noe nytt, så har det under pandemien kommet enda tydeligere frem hvor mye den trygge basen har å si.

4.1.3 Ekskludert fra vennekohorter

Noen av de ansatte forteller at det var flere ungdommer som ble mer opptatt av ensomhetsfølelsen og følte seg veldig alene og isolert under nedstengingen. Dette gjorde at de fikk mer behov for samtale. Det blir sagt at det ble verre for de ungdommene som fra tidligere kjente på isolasjon og ensomhet. I forkant av intervjuet hadde jeg en tanke om at mange ungdommer hadde kjent på en stor ensomhet under pandemien, dette stemte til en viss grad.

Noen av informantene fortalte at de ikke hadde hatt ungdommer som fortalte at de var ensomme, men at det for mange ungdommer kan være vanskelig å sette ord på at man er ensom. Likevel var det tilfeller der de ansatte forstod at noen ting ungdommene snakket om handlet om at de var ensomme. De forteller at mange av ungdommene var tydelig på at de savnet vennene sine.

De periodene det var begrensninger for hvor mange man kunne være samlet forteller de ansatte skapte konflikter og dilemmaer blant ungdommer. Dette gjorde at noen ikke lenger ble regnet med som de 10 i vennegjengen, og det gjorde det veldig vanskelig for dem som til vanlig måtte henge seg på folk for å være sosiale. Informant DI5 sier det slik: «Og jeg har også hørt at det har vært i de periodene det var begrensninger på å bare være 10 stykker sammen så skapte jo det.. Hos noen så skapte det dilemmaer, altså rangeringer av vennskap» (DI5). Jeg ser at kohorter og begrensninger på antall personer man kunne være sammen skapte mange dilemmaer blant ungdommer. Mange ungdommer henger i store gjenger og nå måtte de plutselig begrense seg til hvor mange de kunne henge med. Dette skapte vanskeligheter og gjorde at noen alltid ville føle seg utenfor. Det må ha vært ekstra sårbart for de som har få eller ingen nære venner fra før og som strever med å få venner og «passe inn» i en vennegjeng.

4.2 Isolert hjemme

Koronapandemien gjorde at vi alle ble mer eller mindre isolert hjemme. Gjennom intervjuene ønsket jeg å undersøke hvordan dette påvirket ungdommene som de ansatte i 13-20 møtte.

4.2.1 Fortsatt skolepress

Under pandemien har det blitt flere timer med hjemmeskole. Jeg ønsket å høre med de ansatte i 13-20 om de opplevde at det var en endring i prestasjonspresset for ungdommene under pandemien. Mange av de ansatte i 13-20 forteller at det er et evig skolejag og at mange ungdommer snakker mye om hvor mye press det er fra skolen. Det virker som om det er de ungdommene som setter høye krav til seg selv som kjenner mest på dette prestasjonspresset. I intervjuet kommer det frem at flere ungdommer syntes det var godt med hjemmeskole i starten, men at de etter en stund savnet å komme på skolen.

Jeg nevnte at det er noen da som kanskje er litt mer introverte og innadvendte som ellers har slitt med å konsentrere seg på skolen som merker at de har konsentrert seg

bedre hjemme. Men selvfølgelig mange som det motsatte, at de trenger den disiplinen, trenger de rutinene og tavleundervisning, og sliter skikkelig og da har karakterene stupt. (DI2)

Det blir fortalt at enkelte ungdommer konsentrerte seg bedre hjemme, dette var gjerne dem som var litt mer introverte og innadvendte. For andre ble det vanskeligere å prestere godt på skolen ved hjemmeskole, og lærer best ved at man sitter i klasserommet og ser at også andre jobber. Hjemmeskole gjorde at karakterene stupte for noen. De var helt avhengig av disiplin, rutiner og tavleundervisning for å klare seg. Å være på skolen gir en drivkraft og motivasjon til å gjøre det du skal. Heldigvis er det flere ungdommer som sier at lærerne har vært forståelsesfulle og har senket terskelen for å be om hjelp. Det er altså ulike opplevelser av erfaringen med hjemmeskole. Mange har kjent på skolepress, men samtidig har noen lærere vist mer forståelse for at det kan være utfordrende å jobbe hjemmefra.

4.2.2 Frihet versus sårbarhet

Under koronapandemien har vi alle levd i mye usikkerhet, og blitt vant til å ikke vite om det blir noe av ting eller ikke. Man har planlagt ting, men så har man ikke kunne fått til å gjennomføre det. Det er interessant å finne ut om hvordan dette har påvirket ungdommene.

Mange av de ansatte i 13-20 forteller at det for mange ungdommer var sårbart at aktiviteter og arrangementer ble avlyst. De forteller at ikke alle ungdommene har venner og at de sosiale arenaene er der de treffer jevnaldrende. Dette gjorde at ungdommene kjente på en større ensomhet og var helt avhengig av et aktivitetstilbud for å komme seg ut. I Intervjuene kommer det også frem en gruppe ungdommer som syntes det var ganske befriende å få en pause fra aktivitetene, dette var de ungdommene som til vanlig hadde flere aktiviteter i løpet av en uke. Kanskje har disse ungdommene følt på et press fra foreldre eller venner om at de må gå på fotballtrening eller håndballtrening osv., eller bare er redd for å gå glipp av ting.

Det tror jeg absolutt det har vært veldig sårbart for mange. Og mange har vært litt sånn, og det kan jo også alle kjenne seg igjen i også. At man blir litt apatisk etter hvert fordi man bare: åh, jeg vet ikke om det kommer til å skje eller ikke. Men det er selvfølgelig noen som har hatt noe de har gledet seg skikkelig til, eller også sorg å bare ikke få oppleve videregående på vanlig måte og alt det her. (DI2)

Det kommer frem i intervjuene at det er flere ungdommer som har hatt ting de har gledet seg til, men som blir skikkelig skuffet da det ikke blir noe av. Det er også ungdommer som har hatt en sorg over at de ikke får oppleve videregående på den vanlige måten, og ikke får dra på klasseturer som de hadde gledet seg til. En annen gruppe ungdommer har ikke blitt preget av dette i like stor grad, men det blir sagt at dette gjaldt de ungdommene som til vanlige ikke var så aktive uansett.

Vi ser her at avlysninger av fritidsarrangementer har påvirket ungdommen ulikt. Det har vært ekstra sårbart for de ungdommene som ikke har hatt venner, mens for dem med full timeplanen har det vært godt med en pause. Det viser at det er et stort press blant ungdommer der man skal være aktiv og helst delta i flere aktiviteter. Jeg kan forstå at det for disse ungdommene faktisk kan ha vært litt godt å ikke ha muligheten til å gå på alle de faste aktivitetene.

4.2.3 Utrygg hjemmesituasjon

Pandemien har gjort at man har blitt mer hjemme. Hvordan man har det hjemme har derfor mye å si for hvordan man opplevde koronapandemien. Gjennom intervjuene har det kommet frem ulike opplevelser ungdommer har med nedstengingen og det å måtte være mye hjemme.

Det som kommer frem i intervjuene er at det er en stor forskjell på hvordan ungdommene opplevde nedstengingen, dette fordi de som hadde det trygt hjemme fikk være mye hjemme å slappe av mens de ungdommene som hadde det utrygt hjemme fikk det enda mer utrygt. Informant DI3 uttrykker det slik: «Noen av de har jo hatt en utfordring med at det har blitt mye mer press på hjemmesituasjonen eller utfordringer i hjemmesituasjonen» (DI3). Det var altså noen ungdommer som hadde en utrygg hjemmesituasjon som opplevde at de ikke fikk den hjelpen de trengte når alt stengte ned og ble veldig overlatt til seg selv. Det ble fortalt at ungdommer som hadde foreldre der problemene eskalerte ble det også vanskeligere for ungdommene.

Koronapandemien har skapt spesielt store konsekvenser for de ungdommene som hadde en vanskelig hjemmesituasjon fra før av. Det viser hvor viktig det er for ungdommer å kunne få pause fra familien ved å komme seg på skolen å treffe venner og kunne dra på aktiviteter på fritiden. I tillegg viser det hvor viktig det er at ungdommer som har en utrygg hjemmesituasjon får den hjelpen de trenger. Det blir sagt i intervjuene at en trygg familie

skaper et helt annet grunnlag å stå på når man møter det livet har å by på. Slik har det alltid vært, men det har blitt enda mer forsterket gjennom pandemien.

4.3 Når ungdommene ikke kommer

Det kommer frem i intervjuene at det har vært lavere pågang hos 13-20 under pandemien, noe som informantene opplever det har vært for mange andre lavterskeltilbud også. I den første perioden av pandemien ble ikke 13-20 regnet som en samfunnskritisk funksjon. Det var interessant å høre hvordan dette preget de ansatte i 13-20.

4.3.1 Utallige avlysninger og færre henvisninger

De ansatte i 13-20 forteller at det har vært utallige avlysninger under pandemien og uttrykker at det er godt at dette begynner å gå over. De har ofte vært innstilt på en prat, men så blir det plutselig avlyst fordi noen får symptomer eller havner i karantene.

De har også opplevd at mange ungdommer har blitt passive under pandemien. Det er kanskje ikke så rart da alt er nedstengt og blitt satt på pause. Det blir fortalt at mange ungdommer får vite om 13-20 via venner og på grunn av nedstengningen har det også vært færre av disse. De forteller også at det er færre som har henvist ungdommer til 13-20, dette tror de er fordi at mange av de som ofte henviser ungdommer jobber på skoler og siden det har vært mye hjemmeskole har de sett mindre til elevene. Det har for eksempel ikke vært så lett å bare gå innom helsesykepleier når man ikke er på skolen. I tillegg til det så har det også vært færre som har kommet til 13-20 gjennom tyveriltaket de har. 13-20 hadde altså færre kontaktflater under pandemien, noe som heldigvis har begynt å gjenoppta litt igjen nå.

Å skulle leve i uforutsigbarhet kan slite på når man aldri vet når det tar slutt. Dette er noe vi alle har kjent på under pandemien. Basert på informantenes utsagn har det vært slitsomt å innstille seg på at man skal ha en samtale med en ungdom gang på gang som plutselig blir avlyst. En av informantene uttrykker hvor godt det er at noen ting holder på å gå over: «Men ikke for å ikke snakke om utallige avlysninger og, mye sånt at man er innstilt på en prat også får de symptomer eller at man selv får symptomer» (DI2). Som det blir nevnt i intervjuene så har det vært vanskelig å jobbe kontinuerlig med ungdommer i denne perioden når det blant annet har vært så mange avlysninger.

Pandemien viser også hva nedstengningen gjør med oss, jeg tror det er mange som kan kjenne på at man ble passiv og fikk livet sitt litt på pause. Kontaktflatene til 13-20 er veldig viktige for at ungdommene skal kunne få vite om 13-20. Det kommer også frem i intervjuene at 13-20 stadig må gjøre seg synlig siden de står utenfor det offentlige hjelpeapparatet, og at det har vært vanskelig å få til under pandemien.

4.3.2 Mer tid til andre oppgaver

13-20 jobber i hovedsak med samtaler med ungdom, men siden det har vært færre ungdommer de har hatt kontakt med under pandemien har de hatt mer tid til andre oppgaver.

Det kommer frem gjennom intervjuene at det også har vært positivt at det har vært litt roligere tempo. Det ble fortalt at det til tider har vært veldig hektiske perioder, og at det da har vært godt å få stoppe opp og puste litt. I hektiske perioder har teamet blitt litt nedprioritert som for eksempel stabsmøter og intern veiledning, noe som blir nevnt som grunnlaget for den trygge basen. Så ved at det ble litt roligere tider under pandemien gjorde at de fikk mer tid til å sette seg ned å tenke over hvem 13-20 er som organisasjon, og hvordan man vil utvikle seg videre. Selv om 13-20 har ungdommene som førsteprioritet, er det tydelig at noen av de ansatte savnet intern veiledning og prioriteringen av teamet.

Så det har blitt færre samtaler totalt, men fått gjort andre ting da som selvfølgelig kan være fint, men alle oss liker jo best samtaler. Så det har jo vært kjipt også da for oss at vi har hatt mindre samtaler, men får gjort mer sånn papirarbeid da. (DI2)

Selv om dagene på 13-20 ble roligere blir det sagt at de likevel fikk fylt opp dagene. Det ble endelig tid til å jobbe med ting som de hadde lagt til side som en del papirarbeid og langtidsprosjekter som de hadde hatt lyst til å jobbe med. I tillegg ble tiden brukt til å søke om midler, kurs og utarbeide gode opplegg som man forhåpentligvis kunne få gjennomføre på et senere tidspunkt. Det blir sagt at det var fint å få gjort en del ting som måtte bli gjort, men at det var kjipt at det ble færre samtaler med ungdommer og at det viktigste de lærer er av ungdommene selv. Det ble også fortalt at det kom til nye 13-20 avdelinger under pandemien noe som var veldig positivt. Noen av de ansatte forteller at det kan ha sammenheng med at man under pandemien plutselig fikk litt mer tid til å tenke og sette i gang ting.

Slik jeg forstod informantene så ble pandemien en tid der de brukte mer tid på kompetanseheving gjennom kurs og papirarbeid som måtte bli gjort, men at de lengtet etter å gjøre det de liker best som er å snakke med ungdommer. For noen var det godt med et pust i bakken og få tid til å reflektere over arbeidet de gjør. Pandemien ble en tid hvor de fikk planlegge og tenke fremover, og at det kom til nye 13-20 avdelinger var veldig positivt.

4.4 Digital hverdag

Pandemien har gjort at man har fått en mer digital hverdag. Hvordan dette påvirket samtaletilbudet 13-20 var jeg nysgjerrig på å finne ut av.

4.4.1 «Alene i jobben»

Pandemien gjorde at veldig mange måtte ha hjemmekontor, og slik ble det også for de ansatte i 13-20. Dette gjorde at hverdagen ble snudd på hodet og at de måtte tenke på nye måter.

Det kommer frem i intervjuene at noen av de ansatte i 13-20 syntes det var veldig vanskelig å få hverdagen til å gå opp når man både skulle ha barn med hjemmeskole og være på jobb.

Dette gjorde at det ble lange dager og helt utslitt når uken var over. Heldigvis fant de en løsning som gjorde at det ble mer overkommelig å både ha barn på hjemmeskole og ha hjemmekontor. Det kommer også frem i intervjuene at de til vanlig pleier å debrife gjennom samtale de har med ungdommene slik at de får luftet sakene med hverandre, men dette falt bort ved hjemmekontor. Det blir også fortalt at de er opptatt av å sjekke inn til hverandre i slutten av hver arbeidsdag, men også dette falt naturligvis bort. De hadde snakket om at man bare måtte ringe hverandre, men at terskelen for å gjøre det ble dessverre høy. Slik flere av dem forteller så opplevde de den første tiden med hjemmekontor som veldig kaotisk, og at de hadde nok med å få hverdagen til å gå opp.

Så det å komme tilbake etter de seks ukene, da var det mange som kjente på at nå er vi tappet – nå er vi tomme. Vi har gitt så mye, men vi har bært det og bært det. Så det gjorde at man erfarte at den smalltalken er utrolig viktig i den jobben vi gjør. (DI5)

Det kom frem i intervjuene at da de kom tilbake til kontoret etter seks uker med nedstenging var det mange av de ansatte som kjente at de var slitne og tappet. De kjente på at de hadde tunge skuldre. I denne perioden hadde de prøvd å ha intern veiledning over video, men de

forteller at det ikke ble det samme. Noen hadde ekstern veiledning, men andre hadde ikke. Veiledning ble nedprioritert når timeplanen ikke gikk opp, og det var noen ansatte som ikke hadde fått til noe veiledning i det hele tatt. Det blir sagt i intervjuene at når man jobber slik 13-20 gjør så trenger man hverandre, og at det hadde vært annerledes dersom man hadde en kontorjobb. Det blir fortalt gjennom intervjuene at det var flere av de ansatte som var utrolig slitne av å ha stabsmøter digitalt og at de trives best med å jobbe sammen i team fysisk. Til vanlig hadde de 10 min hver der de kunne lufte ting, men også dette skled ut eller ble nedprioritert. De forteller at de ble klar over hvor viktig «smalltalken» de til vanlig har på kontoret er.

Slik de ansatte i 13-20 forteller så har det vært veldig utfordrende å ha hjemmekontor og at de er helt avhengig av hverandre for å jobbe med sårbare ungdommer. Jeg kan forstå at det må ha vært veldig slitsomt å måtte både være lærer og ha hjemmekontor. At det å snakke med hverandre og ha veiledning ble nedprioritert vil jeg tro har mye å si for hvorfor flere av de ansatte kjente at de var slitne og tomme da de kom tilbake til kontoret. Kanskje kunne en telefonsamtale med en kollega vært til hjelp for å håndtere hverdagen bedre, men de ville ikke bry hverandre i en slik kaotisk tid. Dette viser hvor viktig det er å bruke muligheten man har til å bruke hverandre som kollegaer når man jobber med sårbare ungdommer.

4.4.2 Mer fleksibilitet og kreativitet

Selv om hjemmekontor var utfordrende og slitsomt, kom det også frem noen positive sider ved at man ble mer digital.

Gjennom intervjuene kommer det frem at de ansatte i 13-20 ble tvunget til å tenke mer kreativt noe som de syntes var bra. De testet ut en chattetjeneste, men som de ikke opplevde funket så bra. De forteller at det var en del som tok kontakt, men at de trodde det var ungdommer som likevel ville tatt kontakt. Det var flere ungdommer som bare ville «småchatte» og at det da var utfordrende å bygge en relasjon. De kom frem til at det ble for tidkrevende i forhold til hvor nyttig det var, men at det likevel var gøy å ha testet det ut. I tillegg fikk de opprettet en Instagram profil som de mange ganger hadde diskutert om de skulle begynne med. Dette gjorde de for at flere ungdommer skulle få vite om 13-20. Under pandemien startet de med faste felles møter med alle 13-20 avdelingene i Norge noe som

gjorde at det ble tettere samarbeid mellom alle avdelingene. 13-20 nasjonalt har blitt en mye mer sammensveiset gjeng og det opplevde de som veldig positivt. Det er flere som forteller at de nå har lavere terskel for å ha veiledning digitalt, og at det også er ganske praktisk ved at man slipper å bruke tid på å reise. I tillegg har det digitale åpnet opp for at man kan være mer fleksibel ved at man for eksempel kan ha hjemmekontor en dag, men også kunne være med på et møte digitalt. En av informantene setter ord på noe av det som har vært positivt i denne perioden: «Jeg tenker at jeg hadde aldri satt meg inn i så mange digitale verktøy hadde det ikke vært for pandemien og det har jeg hatt så godt av, virkelig. Så det tenker jeg er veldig positivt» (DI4).

Slik jeg ser kom det også noen positive sider ved at de ansatte i 13-20 måtte bli mer digitale. Som flere forteller ble de tvunget til å sette seg inn i nye digitale verktøy, dette åpnet opp for flere muligheter som de også vil ha bruk for fremover. Jeg tror dette vil gjøre det lettere for de ansatte å bruke digitale verktøy på et senere tidspunkt dersom de trenger det. At de har fått et tettere nasjonalt samarbeid tenker jeg er veldig positivt for 13-20 sin framtid, dette fordi de da kjenner på at de er en del av et større team. Det kan åpne opp for at de lettere spør hverandre om hjelp i ulike situasjoner og utveksler erfaringer.

4.5 Smitteverntiltak

Smittevernrestriksjonene har gjort at 13-20 ikke har kunne arbeid på samme måte som de gjør til vanlig. Kakaokoppen har blitt byttet ut med spriting av hender og klemmen med 2 meter avstand. Dette har påvirket både ungdommene og de ansatte i 13-20.

4.5.1 Nye måter å samtale på

Det kommer frem i intervjuene at i den første perioden med pandemi møtte de kun de ungdommene som de visste var i en veldig sårbar periode og at de da gikk tur med 1 meter avstand. Så det var altså bare noen få de prioriterte å møte fysisk, resten ble over telefon eller videosamtaler. Etter hvert fant de ut at dette funket dårlig og de startet å møte ungdommene fysisk. De fikk heldigvis løyve til å gjøre det siden de jobbet med unges psykiske helse. Ungdommene ga tilbakemelding om at de syntes det ble ubehagelig å ha videosamtaler siden de hele tiden da måtte se seg selv i den lille firkanten oppi hjørnet. I tillegg syntes de at det ble veldig mye tid foran en skjerm når mange også hadde hatt hjemmeskole. Noen ungdommer

tok avstand fordi de ikke orket å ha samtale over telefon eller video. For de ansatte ble det også utfordrende å skulle være helt til stede og lytte over telefon fordi man fort kunne bli distraheret av andre ting, og at man også tolket seg selv ved å se seg selv på video. De forteller at de måtte komme seg ut på tur for å kunne klare å være mest mulig til stede i samtalen.

Og jeg har jo sagt direkte inn i samtalen at jeg skjønner at du har behov for at vi snakker om dette, men jeg er ukomfortabel med å gå inn i dette når vi snakker sammen på telefon. Jeg har veldig lyst til å snakke med deg om dette her, men da har jeg lyst til å sitte i samme rom for jeg må klare å ivareta deg på best mulig måte. Jeg følte jeg måtte si disse tingene fordi jeg følte jeg ikke ga dem de tingene de trengte. (DI4)

En stor utfordring med videosamtale som de ansatte erfarte var hvor vanskelig det var å lese kroppsspråket når man ikke kunne se hele kroppen. Når de seks ukene med nedstenging var over der de kun hadde hatt samtaler over telefon forstod de at noen av ungdommene var suicidale. Dette gjorde at de ble veldig bevisste og varsomme på hvor dypt de gikk inn i samtalen fordi de ikke hadde den samme mulighetene til å hjelpe over telefon. Det ble en viktig faglig erkjennelse av hva det ligger i å ha digitale samtaler med ungdommer. Noen av de ansatte forteller at de ikke opplevde seg selv som den beste samtalepartneren under pandemien.

Det skal sies at det med noen ungdommer fungerte bra å snakke over telefon, men det var spesielt utfordrende å starte en relasjon over telefon. Det ble derfor vanskeligere å ta inn nye ungdommer som hadde behov for å prate. Dersom de skulle møte nye ungdommer møttes de på kontoret første gang slik at ungdommene skulle vite hvem de pratet med.

De ansatte forteller at arbeidshverdagen har vært preget av stor uforutsigbarhet, pandemien har gjort at man aldri vet hvordan uken blir. Enten må man være hjemme på grunn av sykt barn eller så kan man havne i isolasjon. Denne perioden har også vært preget av mange avlysninger på grunn av at ungdommer enten har vært syke selv, hatt noen i familier som har vært utsatte eller ikke har hatt lyst til å ta sjansen. Dette har gjort at det er flere ungdommer som gjerne skulle ha vært hos 13-20 som ikke har fått kommet. Noen ungdommer hadde den tanken om at man var i unntakstilstander og kunne håndtere sine egne ting så lenge, til man kunne møtes igjen. Andre ungdommer var veldig oppslukt i sine egne ting og ville fortsatt ha samtaler.

Når de ansatte skulle ha samtaler fysisk igjen måtte de da måle opp 2 meter avstand og sitte med munnbind, dette opplevde de som veldig ubehagelig. I stedet for å bruke de koselige møblerte rommene måtte de bruke de større og uhyggelige møterommene for å kunne holde god nok avstand. Å tilby en kopp kakao ble byttet ut med spriting av hender. Det ble altså vanskelig å skape trygghet i rommet på grunn av smitteverntiltakene. Flere av de ansatte følte seg avvissende med bruk av munnbind og det gjorde det også vanskelig å lese ungdommene.

De forteller at dette har vært periodevis ettersom restriksjonene har endret seg, og at de har gjort alt de kan for å kunne få treffe ungdommene fysisk. De har også hatt perioder der de jobbet på skift for å unngå å smitte hverandre for å ikke måtte stenge helt ned. Dette gjorde at de også hadde litt mindre kapasitet i perioder som førte til at de måtte prioritere de ungdommene som trengte det mest. Så når de fikk mer kapasitet tok de kontakt med ungdommer de ikke hadde hatt kontakt med på en stund, da fikk de av og til svar at ting gikk veldig bra, mens andre ganger fortalte de at de hadde det helt forferdelig. Det kommer frem i intervjuene at det var perioder de ikke kunne ta kontakt eller hadde kapasitet til å ta kontakt med ungdommer som de mistenkte hadde det vanskelig.

Det kommer frem i intervjuene at det er flere ansatte som synes det har vært frustrerende å ikke kunne gi en klem når ungdommene kommer og går til samtale. De forteller at det har vært en kultur i 13-20 å gi en klem når ungdommene kommer og går, så når ungdommene gir uttrykk for at de trenger en klem etter en tøff samtale har det vært vanskelig å ikke kunne gi en klem. De forteller også at de noen ganger likevel har brutt dette når de har kommet i akutte situasjoner fordi det handler om helsemessige perspektiver med sårbare ungdommer. Å kunne gi en klem til ungdommene tenker jeg viser en form for omsorg og symboliserer at ungdommene ikke står alene, men at de ansatte i 13-20 ønsker å være medvandrere. En klem skaper nærhet og kan bidra til å etablere en trygg relasjon.

De ansatte forteller at det har vært vanskeligere å gi den hjelpen og oppfølgingen ungdommene trenger på grunn av at alle har vært rammet av smitteverntiltakene. De forteller at de av og til anbefaler ungdommene å også benytte seg av andre tilbud som for eksempel gruppesamtaler et sted, men at mange tilbud har forsvunnet under pandemien. De opplevde at mange forebyggende tiltak ble stengt og at de kun hadde muligheten til å henvise videre til spesialisthelsetjenesten. De forteller at de tror dette er grunnen til at det ble så stor pågang hos

spesialisthelsetjenesten og at det viser hvor viktig de forebyggende tiltakene er. De forteller også at BUP har helt andre rammer enn det 13-20 har, og at det dessverre er flere som ikke blir så mye bedre når de sendes ut av BUP. 13-20 har den unike muligheten til å kunne ta seg god tid til hver enkelt ungdom og være fullt til stede og lytte uten å måtte være opptatt med å følge et skjema.

Det kommer også frem i intervjuene at det har vært vanskelig å jobbe kontinuerlig med sårbar ungdom i denne pandemien siden det har kommet så mye i veien for å kunne holde prosessen i gang. Det blir sagt at noen av de ansatte har kjent på at de ikke føler de har vært 100% på påkoblet og på jobb fordi man hele tiden blir dratt ut av det og at det har vært veldig krevende. I tillegg til at det har vært vanskelig å være koblet på ungdommene uttrykker de at det har vært vanskelig å være koblet på kollegaene sine.

Etter å ha hørt på de ansattes erfaringer under pandemien ser jeg at smittevernstiltakene har skapt store utfordringer for å kunne jobbe med sårbare ungdommer. Flere av informantene uttrykker at det har vært vanskelig å være 100% påkoblet både ungdommene og teamet sitt når de hele tiden har blitt rammet av hindringer som sykdom, isolasjon og karantene. Det må ha vært krevende å kjenne på at man ikke er den beste samtalepartneren og måtte være varsom for å gå inn i ting med ungdommene fordi man ikke har muligheten til å gi dem den oppfølgingen de trenger. Slik jeg forstår så erfarte de at det lå et stort ansvar på dem ved å ha samtale over telefon og at de kjente på å ikke ha kontroll over om ungdommene ble trigget av noe når de pratet siden de enten bare fikk høre stemmen eller se øvre del av kroppen. Dette gjorde at de ikke fikk gått inn på de tingene som de til vanlig ville gjort dersom de hadde samtale på kontoret. Heldigvis fikk de etter hvert muligheten til å kunne ha samtaler med ungdommer på kontoret igjen, selv om dette heller ikke ble som vanlig opplever jeg at de ansatte syntes det var godt å komme tilbake. Slik som noen av de ansatte forteller så bidro smitteverniltakene tvert imot til å lage en hyggelig atmosfære på kontoret. Det må ha vært veldig utfordrende å skulle skape et trygt rom for ungdommene med munnbind og 2 meter avstand under samtale.

4.5.2 En slags åpen kirke

Selv om smitteverntiltakene har skapt store utfordringer i å jobbe med samtale med sårbare ungdommer forteller de ansatte at det også har vært noe positivt som har skjedd under pandemien.

De ansatte forteller at det har vært positivt at muligheten for å snakke over telefon har åpnet opp for å fortsatt ha noe kontakt over telefon med ungdommer som for eksempel har reist på folkehøyskole eller begynt å studere en annen plass, men som fortsatt ønsker å ha litt kontakt.

Dersom ungdommene har vært i karantene har telefon gjort det mulig for å fortsatt ha samtale. Det blir sagt at noen ungdommer syntes det var tryggere å ha videosamtaler enn å komme til samtale på kontoret, dette fordi de da kunne sitte hjemme i sitt trygge rom. Å kunne tilby videosamtaler åpnet også opp for at man i noen tilfeller kunne ha samtaler med ungdommer som kanskje hadde en dårlig dag, og som ikke orket å komme seg ut.

Noen av de ansatte forteller at deres første bidrag er å kunne lytte til ungdommene og at det er noe de fortsatt har kunne fått gjøre. Selv om mange av lavterskeltilbudene har vært stengt så fikk de alltid kontakt med BUP, og dersom de skulle hatt behov for å ta kontakt med barneverntjenesten eller skoler så hadde de også fått til det.

Også er jeg veldig glad for å se hvordan eller jeg vet ikke, eller stolt av vi som kollega gruppe har vært opptatt av å treffe ungdommene på en eller annen måte, få kontakt med de på en eller annen måte. (DI4)

Noen av de ansatte forteller at de opplever det veldig fint å ha vært en slags åpen kirke når alle andre kirker har vært stengt, selv om de ikke jobber i en kirke så er de representanter av Den norske kirke. De forteller at de har prøvd sitt beste ved å være fleksible og kreative under pandemien noe som de er veldig glade for. For eksempel har de gjennom hele pandemien vært tilgjengelig på telefon og så fort de fikk lov til å ha fysiske møter tilbudte de det.

Jeg opplevde at det ikke var like lett for alle de ansatte å svare på om de så noen positive sider ved å jobbe på den måten de har måtte gjøre under pandemien, men etter litt betenkningstid kom det faktisk en del positivt likevel. Selv om de har vært hardt rammet av smitteverntiltakene så har de likevel fått til å ha kontakt med ungdommer.

5 Drøfting

I denne delen vil jeg drøfte mine hovedfunn fra analysen i lys av teori og forskning. Det jeg legger frem skal kunne bidra til å besvare problemstillingen: *Hva kjennetegner de ansatte i 13-20 sine erfaringer under koronapandemien?*

5.1 Ungdommenes opplevelser av pandemien

5.1.2 Forskjellige erfaringer

De ansatte i 13-20 har mange like erfaringer når de beskriver hvordan ungdommene de møtte opplevde koronapandemien, men samtidig forteller de at det er vanskelig å si på generelt grunnlag hvordan ungdommene har opplevd koronapandemien. De forteller at ungdommene har opplevd koronapandemien veldig forskjellig. Som vi så i pkt. 3.1 peker også NOVA rapporten på at ungdommene hadde svært ulike erfaringer under pandemien (Eriksen & Davan, 2020, s. 47). Erfaringene var forankret i familiens ressurser, det sosiale båndet til venner og medelever og det sosiale sikkerhetsnettet blant jevnaldrende (Eriksen & Davan, 2020, s. 47). Den andre NOVA rapporten viser derimot at nedstengingen under koronapandemien hadde veldig heterogene effekter på ungdom og at det derfor er et større behov for mer systematisk empirisk forskning på hvordan ulike grupper ungdom ble påvirket forskjellig (Bøhler & Huang, 2021, s. 40). Studien viser likevel at noen ungdommer ble påvirket negativt, mens noen ungdommer kom styrket ut av pandemien og lærte mer av hjemmeskole. Noen ungdommer kjente mer på ensomhet og et savn etter fysiske møteplasser (Bøhler & Huang, 2021, s. 40).

5.1.3 Ny problematikk?

Gjennom intervjuene kommer det frem at pandemien ikke har radikalt endret hvilke temaer ungdommer har ønsket å snakke om. Det blir fortalt at ungdommene fortsatt kom med alt mulig under pandemien. Noen ungdommer kom fordi de kjente på angst og depresjon, andre kom fordi de hadde opplevd seksuelt overgrep. Andre igjen kom fordi de kjente på indre og ytre press, eller et ønske om å snakke om kjønnsidentitet. I intervjuene kommer det også frem at det var en del jenter som slet med flink pike syndromet. Det blir fortalt at dette var jenter som kom fra ressurssterke familier, gjorde det veldig bra på skolen og var veldig aktive med trening og idrett. De hadde også en god relasjon til sine foreldre, likevel kjente de på masse

indre uro, angst og press. Flink pike syndromet er ikke noe som er spesielt for koronapandemien, og man kunne kanskje tro at dette var noe som forsvant litt under unntakstilstander som en pandemi førte til. Som vi så i pkt. 3.1.4 kommer det frem i forskningen til Bakken et al. at det er store variasjoner i hvordan ungdommer opplever og takler prestasjonspress (Bakken et al., 2018, s. 1). De skriver også at det er betydelige kjønnsforskjeller i hvordan ungdommer takler press og stress, og at jentene opplever langt mer press enn gutter. Forskning viser at andelen på dem som har vanskeligheter med å takle den totale mengden er tre ganger høyere blant jentene (Bakken et al., 2018, s. 23).

Selv om det sies i intervjuene at ungdommene ikke kommer med helt nye utfordringer blir det fortalt at det er flere ungdommer har vært veldig bekymret for sine besteforeldre under koronapandemien. Dette vil jeg si er en ny problematikk, likevel får jeg inntrykk av at dette ikke er grunnen til at ungdommene har ønsket å snakke med noen i 13-20. En annen erfaring de ansatte sitter igjen med er at kohorter og restriksjoner på nærkontakter skapte konflikter og dilemmaer hos ungdommer. Dette gjorde det spesielt vanskelig for de ungdommene som fra før av ikke alltid ble inkludert. Å måtte begrense seg til antall venner som kunne bli med på ting gjorde at noen alltid følte seg utenfor. Halvorsen skriver at alle mennesker har et behov for tilhørighet og tilknytning (Halvorsen, 2005, s. 43). De ansatte erfarte at restriksjonene gjorde at det var flere ungdommer som kjente på at de lenger ikke tilhørte en gjeng.

5.1.4 Forverring av problemer?

Gjennom intervjuene kommer det frem at for mange ungdommer eskalerte problemene under koronapandemien. For eksempel fikk de ungdommene som slet med sosial angst det vanskeligere under pandemien. De fikk ikke lenger muligheten til å øve seg på å være blant andre mennesker. I intervjuene blir det også fortalt at de har opplevd at det har vært en økning av mer alvorlige symptomer på selvskading og spiseforstyrrelser hos ungdommer. Det kommer frem i intervjuene at dette også har økt hos spesialisthelsetjenesten. De ansatte i 13-20 sier at de tror økningen av spiseforstyrrelser og selvskading hos ungdommer henger sammen med at ungdommene ikke har det bra. Det kan også tenkes at økning av spiseforstyrrelser kan skyldes uforutsigbare, usikre tider under koronapandemien, og at maten er noe man da kan kontrollere. Som vi så i pkt. 3.1.2 kan mangel på sosial interaksjon og

støtte, og ensomhet som følge av karantene og isolasjon være en risikofaktor for blant annet de med selvskadning og selvmordstanker (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 5).

I intervjuene kommer det frem at ungdommene som allerede hadde det vanskelig før pandemien fikk det vanskeligere under pandemien. For eksempel kunne dette være at man var "låst" hjemme i en vanskelig situasjon eller at man slet med depressive tanker og da ble sittende alene med disse tankene. Som vi så i pkt. 3.1 kan smitteverntiltakene og pandemien medføre særskilte belastninger for personer med psykiske plager (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 5). Også stress og bekymring knyttet til situasjonen vil kunne medføre at de psykiske plagene forverres eller gjøre at nye symptomer dukker opp (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2020, s. 5). I pkt. 3.1 så vi også at forskning viser at ungdommer generelt opplevde en svak økning i symptomer på depresjon og angst sammenlignet med året før (Hafstad & Augusti, 2020, s. 63). I intervjuene kom det også frem at ungdommer som fra før av kjente på isolasjon og ensomhet fikk det verre. Som vi så i pkt 3.1 viser Hoffart et al. sin undersøkelse at single og personer med psykiske diagnoser var de som var mest rammet av ensomhet under den sosiale nedstengingen under pandemien (Hoffart et al. 2020, s. 2).

Vi ser her at de ansatte i 13-20 erfarte at problemene eskalerte for mange ungdommer, og forskning gjort på tidligere pandemier har vist at koronapandemien kunne medføre at psykiske plager forverres. Likevel viste rapporten fra NKVTS (2020) at det bare er en svak økning i symptomer og angst sammenlignet med året før.

5.1.5 Det sosiale tapet

De ansatte i 13-20 sitter også med erfaringer om at noen ungdommer syntes hjemmeskole var deilig i starten, men at de etter hvert begynte å savne å være sammen med venner på skolen. Som vi så i pkt. 3.1.3 viser NOVA rapporten *Tap og tillit – ungdoms livstilfredshet og samfunnsdeltagelse under pandemien* at mange ungdommer opplevde det faglig umotiverende og arbeidskrevende under nedstengingen, men at det likevel ikke var det faglige som var mest alvorlig og gjennomgående for det ungdommene opplevde under koronanedstengingen (Eriksen & Davan, 2020, s. 47). Det var det sosiale tapet som kjentes sterkest og sårest for de

aller fleste. Hjemmeskole kan fungere i en periode og for noen faktisk bedre, men det sosiale kan ikke erstattes på samme måte (Eriksen & Davan, 2020, s. 47-48).

Gjennom intervjuene kommer det frem at flere ungdommer ble mer opptatt av ensomhetsfølelsen og følte seg veldig isolert under nedstengingen, noe som gjorde at de hadde behov for samtale. Før intervjuene forventet jeg at informantene skulle svare at det var mye ensomhet blant ungdommer under koronapandemien, dette stemte til en viss grad. Som noen av informantene fortalte så var det vanskelig for ungdommer å sette ord på at man er ensom. Informantene forteller at de likevel noen ganger forstod at det ungdommene snakket om handlet om at de var ensomme. Som Halvorsen skriver så er ensomhet er en sinnstilstand, en følelse og en subjektiv opplevelse (Halvorsen, 2005, s. 42). Videre skriver Halvorsen at ensomhet ikke er det samme som det å være alene, dette fordi å være alene handler om hvor mange sosiale kontakter man har, mens ensomhet handler om den følelsen man har om at man er for seg selv (Halvorsen, 2005, s. 42). Dette vil si at ensomhet handler om den følelsen hver enkelt ungdom sitter med og selv om man ikke er alene kan man fortsatt kjenne på ensomhet.

I intervjuene kommer det frem at noen ungdommer kommer til samtale fordi de kjenner på angst og depresjon. Som vi så i pkt. 3.1.1 viser Hoffart et al. sin undersøkelse at det er en sammenheng mellom ensomhet og symptomer på depresjon og angst (Hoffart et al., 2020, s. 2). Det kommer også frem i undersøkelsen at de som lettere bekymrer seg hadde større risiko for å bli rammet av ensomhet (Hoffart et al., s. 2). Som det går igjen i intervjuene så blir det sagt at pandemien ikke har radikalt endret det ungdommer har ønsket å snakke om, men at problemer har eskalert hos den enkelte. Det blir også sagt at de som slet med sosial angst fikk det vanskeligere fordi de ikke fikk muligheten til å øve seg på å være blant mennesker. Vi ser her at de ungdommene som kom til samtale grunnet angst og depresjon hadde en større risiko for å også kjenne på ensomhet under pandemien.

Koronapandemien gjorde at mange ungdommer ble isolert hjemme. Som vi så i pkt. 3.1.2 skriver Halvorsen at et fellestegn ved definisjoner som brukes på sosial isolasjon er «mangel på meningsfulle nettverk» (Halvorsen, 2005, s. 15). Gjennom intervjuene kommer det frem at det for mange ungdommer var sårbart da aktiviteter ble avlyst, dette fordi det var der de traff

jevnaldrende. Det var veldig sårbart for dem som hadde få venner og førte til at de kjente på en større ensomhet. Halvorsen skriver at sosial isolasjon er ensomhet uten at man har noe valg (Halvorsen, 2005, s. 56-57). Det var ungdommer som trengte et aktivitetstilbud for å komme seg ut, men det kommer også frem gjennom intervjuene at noen ungdommer syntes det var befriende å få en pause fra alle aktiviteter. Dette viser at for noen ungdommer går de ikke på aktiviteter bare for sin egen lyst. Det kan handle om at de har kjent på press fra foreldre eller venner eller at de er redd for å gå glipp av ting. Disse ungdommene kjente ikke på følelsen ensomhet som oppsto som følge av påtvunget sosial isolasjon (Halvorsen, 2005, s. 15).

Gjennom intervjuene kom det også frem at noen ungdommer kjente på skuffelser da det var ting de hadde gledet seg til ble avlyst. Noen ungdommer hadde også en sorg over at de ikke fikk oppleve videregående på den vanlige måten, og ikke fikk dra på klasseturer. Som vi så i pkt. 3.1.2 viser Böhler og Huangs studie at konsekvensene av stengte ungdomshus og klubber gikk hardest utover de sårbare ungdommene siden disse utgjorde halvdelen av bruken på de ulike ungdomshusene (Böhler & Huang, 2021, s. 41). I intervjuene kommer det også frem at det var en gruppe ungdommer som ikke ble preget av avlysningene i like stor grad, men at dette gjaldt ungdommene som til vanlig ikke var så aktive.

Vi ser her at det sosiale tapet var tungt for mange ungdommer under koronapandemien og flere ungdommer ble mer opptatt av ensomhetsfølelsen. Avlysninger av fritidsarrangementer har likevel påvirket ungdommene ulikt. Det har vært ekstra sårbart for de ungdommene som ikke har hatt venner, mens for dem med full timeplanen har det faktisk vært godt med en pause. Dette viser at det er et stort press blant ungdommer om at man skal være aktiv og helst delta i flere aktiviteter. Jeg kan forstå at det for disse ungdommene kan ha vært litt godt å ikke ha muligheten til å gå på alle de faste aktivitetene.

5.1.6 Betydningen av en trygg base

I en av intervjuene blir det fortalt om ei jente som ble overlatt til seg selv og der problemene hennes eskalerte veldig når hun ikke lenger fikk den hjelpen hun trengte. Hun hadde en utrygg hjemmesituasjon og til vanlig et stort hjelpeapparat rundt seg, men erfarte konsekvensene av

at alt ble stengt ned. Hun mistet hele rytmen i hverdagen og klarte ikke å komme seg ut av leiligheten. Dette viser hvordan familie er en viktig faktor for hvordan ungdommer har opplevd koronapandemien. Hadde hun hatt en trygg og god familie vil jeg tro hun ikke hadde fått like store konsekvenser av nedstengingen og pandemien. Dette er også noe de ansatte i 13-20 tar opp i intervjuene. De forteller at det handler mye om den trygge basen for hvordan ungdommene har håndtert pandemien, og at det ikke nødvendigvis har handlet om hva man får til eller ikke. NOVA rapporten om ungdommers tilfredshet og samfunnsdeltagelse under koronapandemien viser at ungdommers tilfredshet henger særlig sammen med tre elementer: venner, familie og skole (Eriksen & Davan, 2020, s. 47). I studien kommer det frem at ungdommenes opplevelse av tilhørighet til familie og venner, og opplevelse av mestring var det som hadde størst betydning for hvordan ungdommene hadde det under pandemien (Eriksen & Davan, 2020, s. 47).

Gjennom intervjuene blir det fortalt at det ikke er noe nytt at den trygge basen har mye å si for hvordan man takler utfordringer, men at pandemien har vist enda tydeligere hvor viktig det er for ungdommer å ha en trygg familie eller trygge omsorgspersoner i livet. Dette samsvarer også med NOVA rapporten der det kommer frem at de som hadde det aller verst under nedstengningen var de ungdommene som ikke hadde det godt i familien sin og som manglet en trygg base for å håndtere krisen (Eriksen & Davan, 2020, s. 48). Studien viser også at flere ungdommer fant stor glede i å tilbringe mer tid sammen med familien, og dette understreker betydningen av en trygg familie (Eriksen & Davan, 2020, s. 48). Fauske skriver også at trygghet i familien er forutsetning for en god personlig utvikling (Fauske, 2003, s. 35). Det kommer her frem at ni av ti ungdommer rangerer stabilitet og sikkerhet blant det aller viktigste for dem. Som det kommer frem gjennom intervjuene er det dessverre ikke alle ungdommer som vokser opp i trygge familier. Fauske skriver at selv om ikke alle vokser opp i trygge familier er det likevel mange som klarer seg bra, men at det også er noen som sliter (Fauske, 2003, s. 35). En faktor som kan bety en forskjell for ungdommene er at andre voksne bryr seg, har tro på og ser ungdommen (Fauske, 2003, s. 35). Det er nettopp dette 13-20 gjør.

5.1.7 «Hjemmeskole», fortsatt et evig skolejag?

Skolepress er noe ungdommer forteller de fortsatt har kjent mye på under nedstengingen. Flere av informantene forteller hvor mye ungdommer snakker om presset fra skolen, dette

viser at det fortsatt har vært et stort skolejag under pandemien. Som Eriksen et al. skriver så er skolesituasjonen til ungdommene noe av det som er tettest knyttet til ungdommers stressrelaterede psykiske helseplager (Eriksen et al., 2017, s. 7). Gjennom intervjuene får jeg inntrykk av at ungdommene legger mye press på seg selv, noe som også samsvarer med forskningen til Eriksen et al. der det kommer frem at de viktigste aktørene bak presset for de fleste ungdommene er fra dem selv og lærerne (Eriksen et al., 2017, s. 9). Likevel kommer det også frem i intervjuene at mange lærere har vært forståelsesfulle og senket terskelen for å be om hjelp. Gjennom intervjuene kommer det ikke frem om det er noe press fra foreldrene på hvordan ungdommene presterer på skolen. Forskning gjort på dette viser derimot litt forskjellig. Rapporten fra NOVA av Eriksen et al. skriver at foreldrene er for de fleste ungdommer stort sett støttende og hjelper dem blant annet til å senke forventningene til egne prestasjoner (Eriksen et al., 2017, s. 9). Undersøkelsen om hvordan ungdommer opplever skolestress og foreldrepess viser derimot at ungdommer fra den økonomiske middelklassen i stor grad peker på foreldrenes press som årsaken til psykiske helseplager og skolestress, mens ungdommene i den kulturelle middelklassen peker på seg selv og sine egne høye forventninger (Ertzeid, 2020, s. 1). I begge gruppene ser det ut som foreldrene har høye ambisjoner på vegne av ungdommene sine, men at de ikke snakker om det på samme måte (Ertzeid, 2020, s. 1).

I intervjuene blir det fortalt at enkelte ungdommer konsentrerte seg bedre hjemme, og at dette gjerne var dem som var litt mer introverte og innadvendte. For andre ble det vanskeligere å prestere godt på skolen noe som resulterte i at karakterene stupte. De var helt avhengig av disiplin, rutiner og tavleundervisning for å klare seg på skolen. Mange trenger å være på skolen for å få en drivkraft og motivasjon til å gjøre det man skal. Rapporten fra NOVA viser at noen ungdommer kom styrket ut av pandemien og lærte mer av hjemmeskole, men rapporten viser også at noen ungdommer ble påvirket negativt (Böhler & Huang, 2021, s. 40). Både de ansattes erfaringer og forskning viser at det å skulle prestere på skolen er noe som setter ungdommer under et veldig press. Skolepresset har vært noe ungdommene også har måtte streve med under nedstenging og pandemien.

5.2 Nye måter å drive sjelesorg på

5.2.1 Samtaler over telefon

Å skulle ha sjelesorg over telefon har skapt nye utfordringer hos de ansatte. Det kommer frem gjennom intervjuene at den første perioden med pandemi møtte de kun de ungdommene som de visste var i en veldig sårbar periode og gikk da tur med 1 meter avstand. Det var altså bare noen få de prioriterte å møte fysisk, resten ble over telefon eller videosamtaler. Som vi så i pkt. 3.2 skriver Briså og Lindtjørn at 13-20 legger hovedvekten sin på anerkjennelse som uttrykk for nestekjærlighet i praksis, noe som har sin dypeste rot i evangeliet (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 16). De skriver at alle mennesker trenger å bli akseptert, «sett» og forstått av dem rundt oss. Anerkjennelse innebærer forståelse, lytting, respekt, bekreftelse, aksept og toleranse (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 16). Gjennom intervjuene forstår jeg at dette ikke har vært like lett under pandemien. Som vi så i pkt. 3.2 peker Briså og Lindtjørn på filosofen Axel Honneth sin anerkjennelse teori som bygger på at mennesket ikke er i stand til å bygge sin personlige identitet uten å bli anerkjent (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 16).

Det kommer frem i intervjuene at de ansatte har kjent på at de ikke har klart å være den samtalepartneren de har ønsket å være for ungdommene under pandemien. De har måtte være varsomme for å gå inn i ting med ungdommene fordi de ikke har hatt samme mulighet for oppfølging over telefon. Som Okkenhaug skriver så er det ikke bare ordene som teller i en sjelesørgende samtale (Okkenhaug, 2002, s. 84). Vi fremtrer for hverandre og gir signaler til hverandre som vi tolker, men vi må være bevisste på at vi kan feiltolke det vi ser og hører (Okkenhaug, 2002, s. 84). Å tolke den andre personen er vanskelig når man kun hører stemmen. Slik jeg forstår så erfarte de ansatte at det lå et stort ansvar på dem ved å ha samtale over telefon og at de kjente på å miste kontrollen over om ungdommene ble trigget av noe når de pratet siden de enten bare fikk høre stemmen eller se øvre del av kroppen. Noen av de ansatte fortalte at de i etterkant av de seks ukene med nedstengingen forstod at noen ungdommer var suicidal. Som Okkenhaug skriver så må en sjelesørgende kunne lytte, men det skal både kjennskap og kunnskap til for å kunne lytte til andre på en god måte (Okkenhaug, 2002, s. 85). Hun gjengir Beier og Nerdrum og skriver at dersom man skal oppfatte det som skjer i «mellomrommet» må man lytte på flere måter. Man må lytte til det som blir sagt og når man ikke forstår det som blir sagt må man spørre (gjengitt fra Okkenhaug, 2002, s. 85). Det kan man fortsatt gjøre over telefon og video, men det handler også om å lytte til det som ikke

blir sagt, til ulike ikke-verbale signaler og måten det blir sagt på (gjengitt fra Okkenhaug, 2002, s. 85). Dette skapte utfordringer når det meste av samtalene gikk over telefon en periode.

Gjennom intervjuene kom det frem at det var utfordrende for de ansatte å skulle være helt til stede og lytte over telefon fordi man fort kunne bli distraheret av andre ting, og at man også tolket seg selv ved å se seg selv på video. Som Okkenhaug skriver så er det viktig at man som sjelesørger viser empati og lever seg inn i det konfidenten formidler (Okkenhaug, 2002, s. 85). At sjelesørgeren har lært seg å lytte til seg selv, sine egne følelsesmessige reaksjoner og til sine egne forestillinger er også en forutsetning for å kunne være en god lytter (Okkenhaug, 2002, s. 85). Dette samsvarer også med Aubert og Bakke som skriver at man som fagpersoner må forholde oss til «den andres» unike følelser og opplevelser, uten å bli påvirket av vårt eget i en grad som forstyrrer og tar fokuset bort fra brukeren og det samhandlingen dreier seg om (Aubert & Bakke, 2008, s. 27). Den relasjonskompetente fagpersonen streber etter å ta inn over seg det personen er opptatt av, og ønsker å være til stede med hele seg i samtalen (Aubert & Bakke, 2008, s. 27). Utfordringen i profesjonelt relasjonelt arbeid vil alltid være at «den andre» skal føle seg sett og forstått (Aubert & Bakke, 2008, s. 14).

Noen av de ansatte forteller at de måtte komme seg ut på tur for å kunne klare å være mest mulig til stede i samtalen. Noen av ungdommene ga også tilbakemelding om at de syntes det ble ubehagelig å ha videosamtaler siden de hele tiden måtte se seg selv i den lille firkanten oppi hjørnet. I tillegg syntes de at det ble veldig mye tid foran en skjerm når mange også hadde hatt hjemmeskole. Dette førte til at noen ungdommer tok avstand fordi de ikke orket å ha samtale over telefon eller video. Som Schibbye skriver så påvirker man hverandre hele tiden i transaksjonell prosess, man påvirker ikke bare den andre med sin væremåte, men blir også påvirket av deres respons. Vi observerer alltid den andre i et gjensidig samspill med oss, noe terapeuter må være bevisst over (Schibbye, 2009, s. 38).

5.2.2 «Tæring uten næring»

Gjennom intervjuene kommer det frem at veiledning hos de ansatte ble nedprioritert under pandemien. Når de kom tilbake på kontoret etter seks uker med nedstengingen var det mange som kjente på at de var tappet og slitne. Okkenhaug gjengir Wikström og Foskett og skriver at

veiledning er helt nødvendig som sjelesørger (gjengitt fra Okkenhaug, 2002, 66). Videre skriver hun at veiledning hjelper oss til å se oss selv utenfra, og hvordan man reagerer når man føler seg presset (Okkenhaug, 2002, s. 66). Pandemien gjorde at hverdagen ble snudd på hodet, og de ansatte måtte tenke på nye måter. I intervjuene kommer det frem at flere av de ansatte syntes det var vanskelig å få hverdagen til å gå opp, og at de var helt utslitt når uken var over. Dette gjorde at de ansatte ble satt i en situasjon som var utfordrende og krevende og kan ha ført til ulike reaksjoner hos hver enkelt.

De ansatte forteller at de til vanlig pleier å debrife samtalene de har med ungdommene slik at de får luftet sakene med hverandre, men at dette falt bort ved hjemmekontor. De fortalte også at de var opptatt av å sjekke inn til hverandre i slutten av hver arbeidsdag, men at dette også naturligvis falt bort. I SOFA prosjektet til Stålsett et al. kommer det frem at mange av deltakerne verdsatte kollegaer og andre som de kunne dele erfaringer med. De understreker betydningen av veiledning for ungdomssjelesørgere og kollegastøtte (Stålsett et al., 2022, s. 14). I intervjuene kom det frem at de ansatte hadde snakket om at man bare måtte ringe hverandre, men at terskelen for å gjøre det ble dessverre høy. Slik flere av dem forteller så opplevde de den første tiden med hjemmekontor som veldig kaotisk, og at de hadde nok med å få hverdagen til å gå opp.

Gjennom intervjuene kom det frem at de ansatte hadde prøvd å få til veiledning over video, men at det ikke ble det samme. Noen hadde ekstern veiledning, men andre hadde ikke. Veiledning ble nedprioritert når timeplanen ikke gikk opp, og det var noen ansatte som ikke hadde fått til noe veiledning i det hele tatt. Det blir sagt i intervjuene at når man jobber slik 13-20 gjør så trenger man hverandre, og at det hadde vært annerledes dersom man hadde en kontorjobb. Som Okkenhaug skriver så kan man gjennom veiledning også se på hvordan man formidler egne meninger og holdninger, og til hvem og hvordan man gir råd (Okkenhaug, 2002, s. 66). Veiledning er altså til for at man skal gjøre en best mulig jobb for dem man jobber med. Slik det kommer frem i intervjuene så var det noen som kjente på at de ikke var den samtalepartneren de ønsket å være, kanskje veiledning kunne ha hjulpet de ansatte til å være en bedre samtalepartner under pandemien. Okkenhaug skriver at det stilles store krav til hva en sjelesørger må forholde seg til (Okkenhaug, 2002, s. 65). Videre skriver Okkenhaug at dette gjør at sjelesørgeren må utvide sitt kunnskapsområde, men også være bevisst over hvor

grensene for kunnskap og innsikt går. Det betyr at sjelesørgeren må kunne henvise videre dersom det er nødvendig, men det handler også om at sjelesørgeren ikke involverer seg på en måte som kan være vanskelig å håndtere (Okkenhaug, 2002, s. 65).

Okkenhaug skriver også om hvor viktig det er at sjelesørgere setter grenser for seg selv og tenker realistisk i forhold til hva man kan hjelpe mennesker med (Okkenhaug, 2002, s. 54). Jeg tenker dette er et veldig viktig for å forebygge for at man blir helt tappet og utbrent. I intervjuene kom det frem at noen av de ansatte ble så slitne og tappet at de etter hvert mistet motivasjonen og gleden med jobben. Som sjelesørger ønsker man det gode liv for konfidentene sine og blir fort ambisiøse både på egne og konfidenters vegne. Det er mange sjelesørgere som ikke tar tilstrekkelig hensyn til sine egne grenser i møte med konfidentene, og streber etter å perfektionere seg (Okkenhaug, 2002, s. 55). Sjelesorgens oppgave handler ofte om å hjelpe mennesker til å forsone seg med sin egen menneskelighet og verdsette sine grenser og seg selv (Okkenhaug, 2002, s. 55). Da er det vel så viktig at man som sjelesørger klarer å sette grenser for seg selv.

Erfaringene de ansatte sitter igjen med etter hjemmekontor er at det har vært krevende, og at de er helt avhengig av hverandre for å kunne jobbe med sårbare ungdommer. De ansatte har også blitt isolert og kjent på det å være litt «alene» i jobben. Slik som det kommer frem i intervjuene så pratet de om at man bare måtte ringe hverandre, men at dette likevel ikke ble prioritert. De ansattes erfaringer tenker jeg viser hvor viktig det er med veiledning og å ha tett kontakt med kollegaer.

5.2.3 Mangel på trygge rom

Gjennom intervjuene kommer det frem at smitteverntiltakene har skapt store utfordringer i å jobbe med sårbare ungdommer. Etter de seks ukene med nedstengingen fikk de ha samtaler fysisk igjen, men måtte da måle opp 2 meter avstand og sitte med munnbind noe som de ansatte opplevde veldig ubehagelig. Dette gjorde det utfordrende for de ansatte å skape trygghet. Som Halstensen skriver så er den som skal utføre et terapeutisk arbeid avhengig av å oppnå tillit den man prater med, men at det ikke er en selvfølge at møtet blir tillitsfullt (Halstensen, 2013, s. 82). I stedetfor å bruke de koselige møblerte rommene måtte de bruke de

større og uhyggelige møterommene for å holde god nok avstand. Kakaokoppen ble byttet ut med spriting av hender. Flere av de ansatte fortalte at de følte seg avvisende når de brukte munnbind, og det gjorde det også vanskelig å lese ungdommene. Eide og Eide skriver at begynnelsen av en profesjonell samtale skal etablere relasjonen, skape trygghet og tillit og klargjøre formålet med samtalen (Eide & Eide, 2017, s. 122). Videre skriver de at det skapes en ramme for tilknytning i åpningen av samtalen og det kan være avgjørende for det videre forløpet (Eide & Eide, 2017, s. 122). Dette viser hvor viktig den første samtalen er med ungdommene. Som det kommer frem i intervjuene bestemte de seg for at første samtalen med en ungdom skulle være på kontoret og ikke over telefon fordi det er vanskelig å starte en relasjon over telefon. Det ble likevel utfordrende å skape trygghet når man måtte sitte med avstand og bruke munnbind.

Eide og Eide skriver at et sentralt aspekt ved god kommunikasjon er å møte tilknytningsbehovet og at dette gjelder spesielt i kriser (Eide & Eide, 2017, s. 57).

Koronapandemien har vært en krise og slik jeg forstår gjennom intervjuene har de ansatte prøvd å møte tilknytningsbehovet til ungdommene. Bowlby tilknytningsteori tar utgangspunkt i å ha sterke og trygge bånd til andre som et grunnleggende behov hos ethvert menneske, gjennom hele barndommen, ungdomstiden og frem til voksen alder (Eide & Eide, 2017, s. 369). Å skape sterke og trygge bånd til ungdommene kommer ikke av seg selv og krever mye av de ansatte. Smittevernrestriksjonene har heller ikke gjort det lettere. Det kommer frem i intervjuene at det er flere ansatte som synes det har vært frustrerende å ikke kunne gi en klem når ungdommene kommer og går til samtale. De forteller at det har vært en kultur i 13-20 å gi en klem når ungdommene kommer og går, så når ungdommene gir uttrykk for at de trenger en klem etter en tøff samtale har det vært vanskelig å ikke kunne gi en klem. En klem skaper nærhet og kan bidra til å etablere en trygg relasjon. Som Briså og Lindtjørn skriver så er det å bygge en relasjon det viktigste 13-20 gjør i møte ungdommer som kommer til samtale (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 11). Ved å by på seg selv, vise oppriktig åpenhet og nysgjerrighet for den andre prøver de å danne et grunnlag for en trygg relasjon (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 11). Dette har de fortsatt kunne gjøre under pandemien, men som nevnt tidligere ble munnbind noe som skapte utfordringer i å få den samme kontakten med ungdommen. Briså og Lindtjørn skriver at en trygg relasjon er avhengig av begge parter der begge er aktivt deltakende (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 11).

Som nevnt tidligere så erfarte de ansatte i 13-20 at de også hadde et stort ansvar ved å ha samtaler med ungdommer over telefon, og at dette førte til at de ble varsomme for å gå inn i ting da de ikke hadde like mye kontroll. Stålsett et al. skriver at sjelesørgere opplever at de får tillit fra ungdommer noe som også innebærer et ansvar og reflektert bevissthet rundt makt og grenser (Stålsett et al., 2022, s. 14). Okkenhaug skriver også at sjelesørgeren har makt og at det følger mye ansvar med makt (Okkenhaug, 2002, s. 71). Videre skriver Okkenhaug om hvor fort sjelesørgere kan utnytte konfidenters sårbarhet, og at sjelesørgeren har ansvar i relasjonen med konfidenten og et ansvar for å ikke utnytte konfidentens sårbarhet (Okkenhaug, 2002, s. 70). Målet for sjelesorgsamtalen vil være å tilstrebe mest mulig symmetri og selvstendighet (Okkenhaug, 2002, s. 60). Likevel vil det alltid være en viss grad av asymmetri i sjelesorgsamtalene fordi den ene ber om den andres hjelp. Asymmetrien varierer med graden av avhengighet og varigheten av relasjonen (Okkenhaug, 2002, s. 60). For de ansatte ble det en faglig erkjennelse i hvilket ansvar det ligger i ha digitale samtaler med ungdommer.

5.2.4 Det diakonale oppdraget

Slik vi ser gjennom intervjuene så har pandemien skapt store utfordringer i å jobbe med sårbare ungdommer og utfordret det diakonale oppdraget til 13-20. Likevel opplever jeg gjennom intervjuene at 13-20 fortsatt har hatt muligheten til å arbeide for at ungdommer skal få snakke med trygge personer og bli anerkjent. Lindtjørn skriver at ungdommer søker en plass hvor de kan bli anerkjent (Lindtjørn, 2015, s. 61). Noen av de ansatte forteller at det har vært veldig fint å kunne få være en slags åpen kirke når alle andre kirker har vært stengt. De forteller også at de ha prøvd sitt beste ved å være fleksible og kreative under pandemien noe som de er veldig glade for. De har for eksempel vært tilgjengelige på telefon gjennom hele pandemien, og så fort de fikk lov til å ha fysiske møter tilbudte de det.

Gjennom intervjuene kommer det frem at det første bidraget de har er å kunne lytte til ungdommene, og at dette er noe som de fortsatt har fått gjøre under pandemien.

Samtalepraksisen de har i 13-20 betegnes som sjelesorg, men som Lindtjørn skriver så bruker ikke 13-20 begrepet i møte med ungdommer (Lindtjørn, 2015, s. 10). Lindtjørn skriver at

begrepet sjelesorg i seg selv er en utfordring i møte med sjelesorg med ungdommer (Lindtjørn, 2015, s. 10). Hun skriver at Grevbo blant annet skriver at konfidenten i en sjelesorg samtale ofte ønsker og forventer at sjelesørgeren skal ta opp tema knyttet til kristendommen, men at dette ikke samsvarer med ungdommene som kommer til 13-20 (Lindtjørn, 2015, s. 61). Lindtjørn skriver at majoriteten av ungdommene som kommer til 13-20 er ikke-kristne, og at de ikke uttrykker en spesiell forventning om at 13-20 er tilknyttet kirken (Lindtjørn, 2015, s. 61). Grevbo sitt medvandringsperspektiv er det som er mest relevant i lys av ungdomsdiakonal samtalepraksis (Lindtjørn, 2015, s. 61).

Det kommer også frem gjennom intervjuene at det har vært positivt å åpne opp for å fortsatt ha kontakt med ungdommer som for eksempel har reist på folkehøyskole eller startet å studere en annen plass fordi man har blitt vant til å ta samtaler over telefon. De forteller også at telefonsamtaler har gjort det mulig å ha samtaler med ungdommer som har vært i karantene. For noen ungdommer var det tryggere å sitte hjemme i sitt «trygge rom» enn å komme til samtale på kontoret, og for dem som kanskje ikke hadde orket å komme til samtale fikk fortsatt muligheten til å prate med noen. Disse erfaringene viser at det også var noe positivt ved å ha samtaler med ungdommer over telefon. 13-20 bruker medvandrebegrepet som en diakonal metode i møte med ungdommer. Å være medvandrere forklarer de ved at de ikke går foran ungdommene og hindrer veien, men de går heller ikke bak og dytter. De går ved siden av, blir med på både nedturer og oppturer og diskuterer veivalg underveis (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14).

Gjennom intervjuene kommer det frem at de ansatte har erfart at smittevernstiltakene har skapt store utfordringer for å kunne jobbe med sårbare ungdommer, og at de har vært vanskelig å være 100% påkoblet ungdommene. Sykdom, isolasjon og karantene har gjort det vanskelig å jobbe kontinuerlig. Slik jeg forstår det har de ansatte likevel fått til å være medvandrere for ungdommer under pandemien. Briså og Lindtjørn skriver at medvandringsperspektivet har relevans for både anerkjennelse, myndiggjøring og gjensidighet (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14). Gjensidighet kommer til uttrykk ved at de velger å stille seg på lik linje med ungdommen og går ved siden av slik at de selv kan bestemme retning og tempo. Anerkjennelse viser dem ved å anerkjenne ungdommens vei istedenfor å presse dem inn på sin egen, og mener at det bare er ungdommen som kan være kartleser i sitt eget liv. Til

sist myndiggjøres ungdommen til å gå videre på egen hånd (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14). De blir medvandrere som følger ungdommene et lite stykke på veien og opplever det som et privilegium å kunne få være med på avgjørende veivalg i ungdommens liv og forhåpentligvis få ledet ut i nye, åpnere landskap (Briså & Lindtjørn, 2016, s. 14).

Det kommer frem i intervjuene at 13-20 har den unike muligheten til å kunne ta seg god tid til hver enkel ungdom, være fullt til stede og lytte uten må måtte være opptatt med å følge et skjema. Stålsett et al. skriver at sjelesorgtjenesten blir forstått som et lavterskeltilbud for ungdom og oppstår med fleksible rammer i varierende situasjoner (Stålsett et al., 2022, s. 14). Hun skriver også at mange ungdommer opplever denne formen for samtale som mer «familiært» enn å gå til psykolog (BUP) eller helsetjenester. Stålsett et al. skriver videre at dersom sjelesorgen er en profesjonell samtale med en kirkelig yrkesperson kan det bidra til samarbeid mellom kirken og hjelpeinstansene for ungdom i lokalsamfunnet (Stålsett et al., 2022, s. 14). Gjennom intervjuene kommer det frem at det har vært vanskeligere å gi den hjelpen og oppfølgingen ungdommene trenger på grunn av at alle har vært rammet av smitteverntiltakene. De forteller at de av og til anbefaler ungdommene å også benytte seg av andre tilbud som for eksempel gruppesamtaler et sted, men at mange tilbud har forsvunnet under pandemien. De opplevde at mange forebyggende tiltak ble stengt og at de kun hadde muligheten til å henvise videre til spesialisthelsetjenesten. De forteller at de tror dette er grunnen til at det ble så stor pågang hos spesialisthelsetjenesten og at det viser hvor viktig de forebyggende tiltakene er. Stålsett et al. skriver at ensomhet, prestasjonspress, familierelasjoner, tro, mening, gudserfaringer, selvskading, skyld, skam og følelse av tomhet er temaer som ungdommer tar opp i sjelesorgsamtale ifølge SOFA-prosjektet (Stålsett et al., 2022, s. 14). Dette viser hvor nødvendig og viktig det er at ungdommer får tilbud om å komme til sjelesorgsamtale (Stålsett et al., 2022, s. 14). Selv om mange lavterskeltilbud og menigheter har vært stengt under pandemien har heldigvis 13-20 hatt samtaler med ungdommer enten fysisk eller over telefon. Dette viser at 13-20 fortsatt har fått jobbet med sitt diakonale oppdrag tross alle hindringene underveis som har gjort det ekstra krevende.

6 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg forsøkt å svare på hva som kjennetegner de ansattes erfaringer ved samtaletilbudet 13-20 under koronapandemien.

De ansatte tilkjenner at det har vært både utfordrende og krevende å jobbe med sårbare ungdommer under pandemien. Å sitte med hjemmekontor og plutselig være «alene» i jobben påvirket arbeidslysten og motivasjonen, de opplevde å bli tappet. Sjelesorg over telefon var ikke like lett, og de opplevde at de ikke klarte å være den samtalepartneren de ønsket å være.

Det var vanskelig for de ansatte å generalisere hvilke utfordringer ungdommene stod i under pandemien, men mange opplevde at ungdommenes problemer eskalerte. Funnene viser at pandemien ble vanskeligst for dem som allerede hadde det vanskelig fra før. Både familie, venner og mestring var faktorer som spilte inn på ungdommenes tilfredshet under pandemien. Hjemmeskole ble for mange slitsomt og umotiverende under nedstengingen, men det var det sosiale tapet de fleste syntes var verst. Funnene viser at flere ungdommer ble mer opptatt av ensomhetsfølelsen.

Smittevernrestriksjonene gjorde det vanskelig for de ansatte å skape et trygt rom for ungdommene og være 100% påkoblet. Likevel fikk de til å ha samtaler med ungdommer, og de har også sett noen positive sider ved å bli mer digital. 13-20 har vært som en slags åpen kirke og de har fortsatt hatt muligheten til å lytte til ungdommene. Deres kreativitet og fleksibilitet har gjort det mulig å fortsette den diakonale tjenesten de gjør ved å være medvandrere for ungdommer.

Min forskning bidrar til en forståelse for hvordan ungdommer har opplevd koronapandemien og hvordan det har vært å være et samtaletilbud for ungdommer i denne perioden. Dette kan være til hjelp for både kirken og samfunnet ellers til å få en større forståelse for hva ungdommer har stått i under pandemien og hvordan man kan møte dem i dag. Jeg tenker at det også kan være til god hjelp for fremtidige utfordringer dersom det skulle bli nye pandemier og nedstengninger. Jeg håper også min forskning kan bidra til at man ser hvor viktig det er at man har kollegaer å støtte seg på og får den veiledningen man trenger i arbeid med sårbare ungdommer.

7 Litteratur

13-20 (2022). 13-20. Hentet 4. mai 2022 fra <https://www.13-20.no/>

Aubert, A. M. & Bakke, I. M. (2008). *Utvikling av relasjonskompetanse: nøkler til forståelse og rom for læring*. Gyldendal akademisk.

Bakken, A., Sletten, M. A., & Eriksen, I. M. (2018). Generasjon prestasjon? Ungdoms opplevelse av press og stress. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 18(2), 46-76.
<https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/3151/3083>

Briså, L. H. M. (2014). *Gjensidighet og myndiggjøring i ungdomsdiakonal praksis: Hva innebærer gjensidighet og myndiggjøring i profesjonelle ungdomsdiakonale relasjoner?* [Masteravhandling, MF vitenskapelig høyskole]. MF Open.
<http://hdl.handle.net/11250/219024>

Briså, L. H. M & Lindtjørn, M. S. (2016). Medvandring med ungdom i sårbare livssituasjoner. En teoretisk og empirisk beskrivelse av det ungdomsdiakonale samtaletilbudet 13-20. *Tidsskrift for sjelesorg*, 36(1), 5-21.

Böhler, K. K. & Huang, L. (2021). *Hvordan har ungdom, ungdomskultur og ungdomsarbeid blitt påvirket av pandemien?* (NOVA Rapport 7/2021). NOVA.
<https://hdl.handle.net/11250/2834344>

Eide, H. & Eide, T. (2017). *Kommunikasjon i relasjoner: personorientering, samhandling, etikk*. (3. utg.). Gyldendal akademisk.

Eriksen, I. M., Sletten, M. A., Bakken, A. & Soest, T.V. (2017). *Stress og press blant ungdom: Erfaringer, årsaker og utbredelse av psykiske helseplager*. (NOVA Rapport 6/17). NOVA. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5115>

Eriksen, I. M. & Davan, L. B. (2020). *Tap og tillit: Ungdoms livstilfredshet og samfunnsdeltagelse under pandemien* (NOVA Rapport 13/20). NOVA.
<https://hdl.handle.net/20.500.12199/6413>

Ertzeid, H. (2020, 8. juni). *Hvordan påvirker foreldrene norske ungdommers skolestress?* NOVA. <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/hvordan-pavirker-foreldrene-norske-ungdommers-skolestress>

Fauske, A. K. (2003). *Mer enn ord – ungdomsdiakoni i praksis*. IKO-forlaget.

Hafstad, G. S. & Augusti, E. M. (2020). *Barn, ungdom og koronakrisen. En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020: delrapport 1 av 3* (NKVTS Rapport 2/2022). NKVTS. https://www.nkvts.no/content/uploads/2020/12/Rapport_2-20.pdf

Halstensen, K. (2013). Hvordan blir tillit til: Om tilknytningsteori som nøkkel til å forstå dynamikken mellom tillit og mistillit i relasjonsdannelse. I L. G. Engedal, B. L. Persson & E. Torp (Red.), *Trygge rom: trosopplæring i møte med sårbare og overgrepsutsatte barn og unge* (s. 81-100). Verbum.

Halvorsen, K. (2005). *Ensomhet og sosial isolasjon i vår tid*. Gyldendal akademisk.

Hauken, M.A. & Heltne, U. M. (2021). *Pandemi og krisepsykologi: psykososiale utfordringer og støttetiltak*. Fagbokforlaget.

Hoffart, A., Johnson, S. U., & Ebrahimi, O. V. (2020). Loneliness and Social Distancing During the COVID-19 Pandemic: Risk Factors and Associations With Psychopathology. *Frontiers in Psychiatry*, 11(Article, 589127), 1-9. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.589127>

Johannessen, A. Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg.). Abstrakt forlag.

Kjøs, P. (2020). *Alene: en bok om ensomhet*. Vigmostad Bjørke.

Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Gyldendal akademisk.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.

Lindtjørn, S. M (2015). *Er jeg verdig nok? En kritisk gjennomgang av tre norske sjelesorgframstillinger i lys av ungdomsdiakonal samtalepraksis i dag.* [Masteravhandling, VID vitenskapelige høyskole]. VID Open. <http://hdl.handle.net/11250/296404>

Løken, K. H. (2006). Å lykkes med brukermedvirkning. I A. Almvik, & L. Borge (Red.), *Psykisk helsearbeid i nye sko* (s. 187-200). Fagbokforlaget.

Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (2020). *Psykososiale konsekvenser av koronapandemien for barn, unge og voksne.* NKVTS.

<https://www.nkvts.no/content/uploads/2020/03/Psykososiale-konsekvenser-av-koronapandemien-for-barn-og-voksne.pdf>

Nordstokke, K. (2002). *Det dyrebare mennesket: diakoniens grunnlag og praksis.* Verbum.

Okkenhaug, B. (2002). *Når jeg ser ditt ansikt: innføring i kristen sjelesorg.* Verbum

Schibbye, A. L. L. (2009). *Relasjoner: et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Skau, G. M. (2005). *Gode fagfolk vokser: personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (3. utg.). Cappelen akademisk forlag.

Sletten, M. A. (2017). Psykiske plager blant ungdom: sosiale forskjeller og historien om de flinke pikene. I BUFDIR (Red.), *Oppvekstrapporten 2017: Økte forskjeller – gjør det noe?* (s. 124-147). BUFDIR

Spurkeland, J., Lysebo, M. O. (2021). *Relasjonskompetanse og livsmestring i skolen.* Fagbokforlaget.

Svartdal, F. (2020, 12. juni). Psykososial. I *Store Norske Leksikon.*

<https://snl.no/psykososial>

Stålsett, G., Sandsmark, A., Stokka, E. & Danbolt, L. J. (2022). Sjelesorg for ungdom fra SOFA til handling. *Tidsskrift for praktisk teologi*, 39(1), s. 4-21.

<https://doi.org/10.48626/tpt.v39i1.5479>

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal akademisk.

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1, Godkjenning NSD

09.05.2022, 14:45 Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

859519

Prosjekttittel

Ungdommers utfordringer under koronapandemien

Behandlingsansvarlig institusjon

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Einar Eidsaa Edland, einar.e.edland@mf.no, tlf: 22590500

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Prosjektperiode

01.01.2022 - 20.06.2022

Vurdering (1)

08.02.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 08.02.2022 med vedlegg. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige, særlige kategorier av personopplysninger om religion frem til 20.06.2022

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes <https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/61d6f4d8-7db3-4f80-ae55-7b93935c4130> 1/2

09.05.2022, 14:45 Meldeskjema for behandling av personopplysninger

uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til Personverntjenester ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Kontaktperson hos oss: Olav Rosness, rådgiver. Lykke til med prosjektet!

8.2 Vedlegg 2, Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Ungdommers utfordringer under koronapandemien”?

Jeg heter _____ og er diakonstudent ved MF vitenskapelig høyskole og VID vitenskapelige høyskole. Jeg skal nå skrive min masteroppgave og sender deg derfor et informasjonsskriv for å høre om du vil delta i mitt forskningsprosjekt. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å undersøke hvilke erfaringer ansatte ved 13-20 sitter igjen med etter samtaler med ungdommer under koronapandemien. Jeg ønsker også å se på hvilke temaer og utfordringer ungdommene hadde behov for å ta opp i samtale under pandemien. I tillegg til dette ønsker jeg å høre om hvordan ansatte i 13-20 kunne møte og hjelpe ungdommene under pandemien. Dette leder meg til følgende problemstilling:

Hvilke utfordringer hos ungdommer har de ansatte i 13-20 møtt på under koronapandemien, og hvordan har de opplevd å være en samtalepartner i denne tiden?

Prosjektet er en masteroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

MF vitenskapelig høyskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å rekruttere informanter til prosjektet har jeg gjort et strategisk utvalg. Jeg har valgt å spørre noen ansatte i 13-20 fra noen utvalgte avdelinger. Grunnen til det er at jeg tror det er godt nok grunnlag for å belyse problemstillingen på en god måte og fordi det gjør det mulig å gjennomføre. De som blir rekruttert er de som har lyst og anledning til å bli med. Det vil bli mellom 4-6 stk som vil få henvendelsen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det å svare på noen spørsmål. Jeg kommer til å utføre semistrukturert en-til-en intervju der jeg skal følge en intervjuguide. I intervjuguiden har jeg ca. 20 spørsmål jeg skal stille, men siden det er et semistrukturert intervju kan rekkefølgen på spørsmålene endre seg. Jeg kommer til å både ta notater og bruke en lydopptaker for å ha datamateriale jeg kan jobbe videre med. Et spørsmål er for eksempel: *“Hvilke utfordringer opplever du at ungdommene har stått i under koronapandemien?”*

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Dette kan du enten gjøre muntlig eller skriftlig. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det blir kun veileder Einar Eidsaa Edland fra MF vitenskapelig høyskole og meg som vil ha tilgang til opplysningene. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data, dette vil gjøre at det ikke skal være mulig å identifisere informantene. Jeg vil ikke knytte annen personlig identitet til datamaterialet noe som vil gjøre at deltakerne ikke gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 20.06.22. Når prosjektet avsluttes slettes båndopptakene, notatene fra intervjuene og den kodede navnelisten makuleres.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra MF vitenskapelig høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- MF vitenskapelig høyskole ved Einar Eidsaa Edland, einare.edland@mf.no.
- Vårt personvernombud: Berit Widerøe Hillestad, personvern@mf.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Einar Eidsaa Edland

(Forsker/veileder)

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Ungdommers utfordringer under koronapandemien*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- ◆ å delta i intervju
- ◆ at det tas notater og lydopptak under intervjuet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.3 Vedlegg 3, Revidert intervjuguide

REVIDERT UTGAVE AV INTERVJUGUIDE TIL ANSATTE I 13-20

Ungdommers utfordringer under koronapandemien

Dato _____ Institusjon _____

Fase 1: Oppstart	<ul style="list-style-type: none">• Takke for oppmøte• Repetere informasjon fra informasjonsskrivet• Be om samtykke til opptak• Starte opptak
Fase 2: Informantenes bakgrunn	<ul style="list-style-type: none">• Hva er din utdanning og arbeidserfaring?
Fase 3: Ungdommers utfordringer	<ul style="list-style-type: none">• Hvilke temaer har ungdommer ønsket å snakke om under koronapandemien?• Hvilke utfordringer opplever du at ungdommer har stått i under koronapandemien?• Opplever du at det er forskjell på utfordringer ungdommene har hatt under koronapandemien og til vanlig?• Opplever du at det har vært et større behov for ungdommer å ha noen å snakke med under koronapandemien?• Hvordan opplever du at digitaliseringen påvirker ungdommene?• Hvordan opplever du at ungdommene har taklet å ha færre aktiviteter å gå på?• Har du sett noen forskjeller på gutter og jenter om hvordan de har taklet koronapandemien?• Opplever du en endring i forhold til prestasjonspress blant ungdommer under koronapandemien?
Fase 4: Å møte ungdommene	<ul style="list-style-type: none">• På hvilken måte har dere møtt ungdommer under koronapandemien?• Har det vært vanskeligere å hjelpe ungdommene under koronapandemien pga smittevernrestriksjoner?• Har tidligere ungdommer dere har vært i kontakt med tatt kontakt i koronapandemien?• Har andre instanser som for eksempel helsesøster tatt mer kontakt under koronapandemien?• Ser du noen positive sider ved å måtte jobbe på en annen måte under koronapandemien?

Fase 5: Avslutning	<u>Avslutning på tematikken</u> <ul style="list-style-type: none"> • Er det noe du vil legge til som du mener er viktig for temaet? • Tror du de andre ansatte i 13-20 deler de samme erfaringene som du gjør?
	<u>Avslutning på intervjuet</u> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan opplevde du å bli intervjuet? • Er det noe du lurer på eller vi si til slutt? • Kan jeg kontakte deg igjen dersom det blir aktuelt? • Takke for deltakelsen.

